

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta

Zvyšování právního povědomí u dětí v Jihočeském kraji

diplomová práce

Autor práce: Bc. Lucie Stanislavová
Studijní program: Rehabilitace
Studijní obor: Rehabilitační - psychosociální péče o postižené děti, dospělé a seniory
Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Jitka Vacková, Ph.D.

Datum odevzdání práce: 16. 8. 2012

Abstrakt

V této práci jsem se zaměřila na právní povědomí dětí, avšak ne z jejich pohledu, jak tomu bylo ve většině případů zpracování tohoto tématu, ale z pohledu lidí, kteří právě s dětmi pracují. Jedná se především o pedagogy, sociální pracovníky, dále pak o školní psychology a také o psychology.

Teoretická část práce se více zabývá pojmem dítě a to z několika pohledů, dětskými právy a také právním povědomím. Zaměřuji se v ní také na Úmluvu o právech dítěte a další důležité dokumenty z hlediska dětských práv. V jedné z kapitol se zabývám rámcovým vzdělávacím programem a jeho zaměřím na výuku práva na základních a středních školách. Další důležitou součástí teoretické části, jsou projekty zaměřené na zvyšování právního povědomí především v Jihočeském kraji.

Cílem práce bylo zjistit, zda je potřeba zvyšovat právní povědomí u dětí v Jihočeském kraji. K tomuto účelu byl použit kvantitativní výzkum, metoda nestandardizovaného dotazníku. Dotazník obsahoval 25 otázek. Prvních částí otázek bylo identifikačního charakteru. Další otázky se již týkali názorů na právní povědomí dětí, na možnosti zvyšování právního povědomí a způsoby, jakými se s nimi děti seznamují. Dále na oblasti, ve kterých mají děti nedostatek či naopak dostatek znalostí. Poslední část dotazníku byla zaměřena na nabídku mimoškolních projektů a také na nabídku možností zvyšování právního povědomí dětí v Jihočeském kraji.

Výzkumu se zúčastnilo 144 respondentů z Jihočeského kraje, kteří pracují, buď na základní, nebo střední škole případně v neziskových organizacích, které se zabývají dětmi. Výsledky byly zpracovány v programu SPSS 16,0.

Výzkumem bylo zjištěno, že pedagogové se domnívají, že znalosti dětí v oblasti jejich práv jsou dostatečné na rozdíl od sociálních pracovníků, kteří mají názor opačný.

Pro zjištění dalších komplexnějších a přesnějších údajů by bylo dobré výzkum rozšířit o větší počet psychologů a školních psychologů.

Výsledky mohou být použity neziskovými organizacemi jako podklad pro realizaci projektů týkajících se zvyšování právního povědomí nejen u dětí.

Abstract

In this thesis I focused on the legal awareness of children, not from their view though, as has been discussed in most previous studies, but from the perspective of people who work with children. They are mainly teachers, social workers as well as school psychologists and also psychologists.

The theoretical part focuses more on the concept of a child from several perspectives, children's rights and also legal awareness. It also discusses the Convention on the Rights of the Child and other important documents dealing with children's rights. One of the chapters deals with the General Educational Programme and its focus on teaching law at elementary and secondary schools. Another important part of the theoretical part is about projects aimed at increasing legal awareness especially in the region of South Bohemia.

The objective of the thesis was to determine whether it is needed to increase legal awareness of children in the region of South Bohemia. To meet this objective, quantitative research, the method of a non-standardized questionnaire, was used. The questionnaire contained 25 questions. Questions in the first part of the questionnaire were of an identification character. The other questions dealt with the views on legal awareness of children, the possibility of increasing it, and the ways in which children get familiar with the law. In addition, they dealt with the areas in which children have insufficient knowledge or, in contrast, sufficient knowledge. The last part of the questionnaire focused on the offer of after-school projects and the possibilities of increasing legal awareness of children in the region of South Bohemia.

144 respondents from South Bohemia took part in the research, they worked either at primary or secondary schools in South Bohemia, or in non-profit organizations that work with children. The results were processed by the SPSS 16,0. programme.

The research has shown that teachers believe that the knowledge of children in domain of their rights is sufficient, as opposed to social workers who have the opposite view.

To find other, more complex and detailed data, it would be suitable to expand the research to a larger number of psychologists and school psychologists.

The results can be used by non-profit organizations as a basis for the implementation of their projects dealing with increasing legal awareness of children, but not only of them.

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to – v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 16.8. 2012

.....

(jméno a příjmení)

Poděkování

Na tomto místě bych velmi ráda a srdečně poděkovala paní vedoucí práce Mgr. et Mgr. Jitka Vacková, Ph.D. hlavně za trpělivost, pomoc a podporu při zpracování diplomové práce.

Dále bych chtěla poděkovat všem, kteří se mnou spolupracovali na mé práci.

Zvláštní poděkování míří k mému zaměstnavateli, za tolerantnost a vstřícnost a v neposlední řadě mému příteli, za dlouhodobou podporu.

Obsah

1. SOUČASNÝ STAV	8
1.1 Pojem dítě	8
1.1.1 Dítě a pedagogika	8
1.1.2 Dítě a psychologie	9
1.1.3 Právní pojetí dítěte	9
1.1.4 Pojem právní povědomí	9
1.2 Výuka práva	11
1.2.1 Rámcový vzdělávací program	12
1.2.1.1 Základní školy	12
1.2.1.1.1 Charakteristika vzdělávací oblasti	12
1.2.1.1.2 Obsah a cíle vzdělávacího oboru	13
1.2.1.2 Střední školy	14
1.2.1.2.1 Charakteristika vzdělávací oblasti	15
1.2.1.2.2 Obsah a cíle vzdělávacího oboru	16
1.3. Dětská práva	17
1.4 Dokumenty týkající se práv dětí	18
1.4.1 Deklarace práv dítěte	19
1.4.2 Úmluva o právech dítěte	20
1.5 Rodina	22
1.6 Výzkumy v oblasti právního povědomí	22
1.7 Projekty realizované v ČR	24
1.7.1 Rubikon	24
1.7.2 Centrum práv dítěte	25
1.8 Projekty realizované v Jihočeském kraji	25
1.8.1 Ajaxův zápisník	25
1.8.2 Zpackané životy	26

1.8.3 Na jedné lodi	27
2. CÍL PRÁCE A HYPOTÉZY	28
2.1 Cíl práce	28
2.2 Předpokládané hypotézy	28
3. METODIKA	29
3.1 Použitá metodika	29
3.2 Charakteristika výzkumného souboru	29
4. VÝSLEDKY	30
4.1 Popisná data	30
4.2 Statistická část	69
5. DISKUZE	93
6. ZÁVĚR	102
7. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	105
8. KLÍČOVÁ SLOVA	110
9. PŘÍLOHY	111

Seznam použitých zkratek

ČSÚ Český statistický úřad

JČ kraj Jihočeský kraj

MPSV Ministerstvo práce a sociálních věcí

MŠMT Ministerstvo spravedlnosti

MŠMT Ministerstvo mládeže a tělovýchovy

MV Ministerstvo vnitra

MZ Ministerstvo zdravotnictví

NNO Nestátní nezisková organizace

Úvod

Téma diplomové práce jsem si zvolila z důvodu zajímavosti a také jisté výzvy. Výzvy v tom, že na toto téma byla zpracována již spousta prací a není úplně snadné nalézt něco nového, doposud nezjištěného. Právní povědomí je téma, které se skloňuje velmi často, avšak stále mi přijde, že není úplně doceněno, především školami. Právní povědomí je v dnešní uspěchané a „podvodné“ velmi cennou znalostí již od mládí. Proto je neustále třeba jej rozvíjet.

V praktické části práce jsem se zaměřila ne na děti jako takové, ale především na osoby, které se starají o jejich výchovu a vzdělání a to především pedagogy, školní psychology a také sociální pracovníky a psychology z neziskových organizací. Tyto profese nebyly doposud příliš „prozkoumány“.

Teoretické část se zabývá objasněním pojmů jako je dítě, dětská práva, právní povědomí a také důležitými dokumenty, které se právě dětskými právy zabývají. Dále projekty, které se týkají právního povědomí a vzděláváním dětí v oblasti práv.

Cílem práce je zjistit jaká je potřeba zvyšování právního povědomí u dětí v Jihočeském kraji.

1. Současný stav

1.1 Pojem dítě

Dle Úmluvy o právech dítěte se dítětem rozumí každá lidská bytost mladší 18 let, pokud není zletilost stanovena dříve zákonem (Odbor prevence kriminality ministerstva vnitra, 1999; Dunovský, 1999). Dle Heluse (2004) je dítětem člověk, který není legislativně svéprávný a nachází se pod zákonem definovanou péčí jiných osob (zpravidla rodičů). Dítě je jedinec v životní fázi od narození do adolescence (Pedagogický slovník, 1995) či 15 let věku (Velký psychologický slovník 2010).

Zákon o soudnictví ve věcech mládeže za nezletilou osobu považuje dítě mladší 15 let a za mladistvé osoby od 15 do 18 let věku. (Krausová, Novotná, 2006)

1.1.1 Dítě a pedagogika

Průcha (2002) píše, že pedagogika je věda zabývající se výchovou a vzděláváním člověka a to především dítěte. Cílem pedagogiky je poznat a aplikovat takové metody, které co nejúčinněji povedou ke vzdělání a rozvoji osobnosti.

Helus (2004) uvádí, že dítě je vlastně jedinec v dětském věku, případně je také jedincem, který se nachází v určitém věkovém rozmezí a který ve stručnosti označujeme jako dětský věk. Ten má svojí strukturu, která se dále člení na stadia. Helus (2004) tvrdí, že průběh předchozích stadií ovlivňuje průběh stadií následných. Toto dělení je však obecné a záleží na konkrétním dítěti, jak se bude jeho život vyvíjet.

Krotká (2012) udává, že pedagogika pohlíží na dítě jako na bytost, která se neustále vyvíjí a rozvíjí. Každá nová zkušenost či poznatek posouvá tuto osobnost dále do dospělosti, proto se snaží vyhnout při vlivu na dítě tomu, aby získalo špatné zkušenosti, které by jej negativně ovlivňovali a posouvali negativním směrem i v budoucnosti.

Pedagogika, jak také uvádí Krotká (2012), zkoumá potřeby a pocity dítěte a snaží se předcházet psychickým poruchám vznikajícím v dětství.

I když by se mohlo z procesu výchovy zdát, že pedagogika nahlíží na dítě jako na objekt výchovy, ať už ze strany matky, rodičů či školy. Ve skutečnosti jde však o pomoc ve smyslu nasměrování jeho vývoje na co nejsnadnější cestu, na které jsou také zohledněny jeho konkrétní specifické zájmy.

1.1.2 Dítě a psychologie

Dle psychologického slovníku je dítě lidský jedinec v období od narození do 15 let. (Hartl, Hartlová 2010)

Krotká (2012) ve své práci píše, že psychologie zkoumá jak vývoj dětské osobnosti, tak také jeho duševní funkce, které jsou výsledkem střetu individuálních vlastností dítěte s faktory jeho života v procesu subjekto - objektového vyrovnání. Dále uvádí, že na střetu setkávání „já“ se světem se spolupodílí vlivy zděděné i vrozené včetně prenatálních a perinatálních, stabilní fyzikální a chemické faktory a další vlivy sociálního prostředí a také výuka a výchova.

1.1.3 Právní pojetí dítěte

Pojem „dítě“ se pro sociálně – právní účely, v souladu s Úmluvou o právech dítěte, rozumí nezletilá osoba (MPSV, 2009). Dle občanského zákoníku (2012) se zletilosti nabývá dosažením 18 roku věku, nejdříve však od 16 let a to v případě uzavření manželství.

1.1.4 Pojem právní povědomí

Jak uvádí Kovařík (2001) právní povědomí je méně reflektované a vědomé, jedná se spíše o právní cit, který je možné za pomoci další, více zralejší a poučenější osoby

vyjádřit a artikulovat. Dále uvádí, že je možné odlišit některé složky tohoto povědomí a také lze některé u nich blíže zkoumat.

Kovařík (2001) v případě dětí předpokládá, že lze právní povědomí rozlišit na pět složek.

1. Vědomost nebo povědomí o tom, co vlastně právo je či jakou má funkci ve společnosti.
2. Vědomost nebo právní povědomí o tom, že i děti mají svá vlastní práva, která se dělí do čtyř kategorií
 - a. právo na život
 - b. právo na rozvoj
 - c. práva ochranná
 - d. práva participační
3. Povědomí o tom, že práva mají nějaké meze- mé právo končí tam, kde začíná právo druhého člověka.
4. Povědomí o druhé straně práv – což je odpovědnost a povinnosti.
5. A jako poslední uvádí povědomí o spravedlnosti jako o správné, pravé míře např. na spravedlivý proces a s ním spojených pojmů.

Kovařík dále píše, že se v procesu výchovy dítěte předpokládá rozvoj všech již výše uvedených složek a jejich posun od právního povědomí k právnímu vědomí, tedy k uváženému postoji k oblasti práva, spravedlnosti, odpovědnosti a také povinnosti.

1.2 Výuka práva

1.2.1 Rámcový vzdělávací program

Z Úmluvy o právech dítěte vyplývá, že státy, které se zavázaly k jejímu plnění, na sebe berou odpovědnost za děti žijící na jejich území a také povinnost podporovat všemi dostupnými způsoby rozvoj jejich právního povědomí, včetně toho, co obsahuje Úmluva o právech dítěte. Mělo by být také samozřejmostí profesní vybavenosti všech, kteří s dětmi pracují, ať už rodiče, učitelé, lékaři a další. (Kovařík, 2001)

Kovařík (2001) uvádí, že výchova k lidským právům a právům dětí by měla být samozřejmou součástí osnov povinné školní docházky a také srozumitelná dle věku dětí.

V rámci zavádění principů kurikulární politiky, které plynou z Národního programu rozvoje vzdělávání v ČR a jsou zakotveny v zákoně 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání se mimo jiné do vzdělávací soustavy zanesl systém kurikulárních dokumentů, mezi ně patří především Rámcový vzdělávací program, vymezující závazné rámce vzdělávání pro jeho jednotlivé etapy – předškolní, základní a střední vzdělávání.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále MŠMT) udává, že rámcový vzdělávací program je otevřený dokument, který bude průběžně inovován podle měnících se potřeb společnosti, zkušeností učitelů i podle potřeb žáků. (MŠMT, 2010)

Rámcové vzdělávací programy:

- Vycházejí ze strategie vzdělávání, která vyzdvihuje klíčové kompetence, jejich provázanost se vzdělávacím obsahem a využití získaných vědomostí a dovedností v praktickém životě.
- Vycházejí z plánu celoživotního učení
- Vyjadřují očekávanou úroveň vzdělání vymezenou pro všechny absolventy jednotlivých fází vzdělávání.

- Podporují pedagogickou samostatnost škol a také profesní odpovědnost učitelů za výsledky vzdělávání. (Jeřábek a kol., 2007)

1.2.1.1 Základní školy

Jak uvádí MŠMT (2010), patří mezi cíle základního vzdělání utváření a rozvíjení kompetencí, které představují souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti a tak poskytují základ všeobecného vzdělání, které například umožní žákům:

- Připravit se k tomu, aby se osvědčili jako nezávislé, svobodné a zodpovědné osobnosti, uplatňovali svá práva a naplňovali své povinnosti.
- Učit žáky aktivně zlepšovat a chránit fyzické, duševní a sociální zdraví a být za ně odpovědný.
- Vést žáky k toleranci a ohleduplnosti k jiným lidem, jejich kultuře a duchovním hodnotám a také je učit žít společně s ostatními lidmi. (MŠMT, 2010)

1.2.1.1.1 Charakteristika vzdělávací oblasti

Obsah základního vzdělávání je v Rámcovém vzdělávacím programu rozdělen na devět vzdělávacích oblastí. Jak dále uvádí MŠMT (2010), jsou jednotlivé vzdělávací oblasti dále rozděleny na Charakteristiku vzdělávací oblasti, Cílové zaměření vzdělávací oblasti a na Vzdělávací obsah vzdělávacích oborů.

Jednou z nich je také Člověk a společnost. Do této oblasti spadá předmět Dějepis a Výchova k občanství. (MŠMT, 2010)

Oblast se orientuje na vytvoření pozitivních občanských postojů, rozvíjí vědomí sounáležitosti s evropskou společností a její kulturou a podporuje přijetí hodnot, na nichž je současná demokratická Evropa budována. Významnou součástí této oblasti je prevence rasistických, xenofobních a extrémistických postojů, výchova k toleranci a

respektování lidských práv, k rovnosti mezi muži a ženami i k ochraně uměleckých a kulturních hodnot atd. (MŠMT, 2010)

1.2.1.1.2 Obsah a cíle vzdělávacího oboru

Vzdělávací obor *Výchova k občanství* se především zaměřuje na vytváření kvalit, které souvisejí s orientací žáků v sociální realitě a s jejich začleňováním do společenských vztahů a vazeb. Seznamuje žáky se vztahy v rodině a širších společenstvích, s hospodářským životem, činností různých politických institucí a orgánů a také s možnými způsoby zapojení jednotlivých osob do občanského života. Dále učí žáky dodržovat a využívat morální principy a pravidla společenského soužití a přebírat odpovědnost za vlastní názory, chování a jednání i jejich důsledky.

Prohlubuje občanské a právní vědomí žáků, posiluje jednotlivce pro smysl k osobní i občanské odpovědnosti a motivuje žáky k aktivnímu zapojení do života demokratické společnosti. (MŠMT, 2010)

Obsahem oboru *Výchova k občanství*, vyučovaná na 2. stupni základní školy, je také mimo jiné Stát a právo, kde učivo zahrnuje:

- ***Právní základy státu*** - znaky státu, Ústava, státní občanství.
- ***Státní správa a samospráva*** - orgány a instituce a jejich úkoly.
- ***Principy demokracie*** - řízení státu, volby - význam a formy.
- ***Lidská práva*** - základní lidská práva, práva dítěte a jejich ochrana, úprava lidských práv a práva dětí v dokumentech, poškozování práv.
- ***Právní řád ČR*** - význam a funkce, orgány, soustava soudů.
- ***Protiprávní jednání*** - druhy a postihy.
- ***Právo v každodenním životě*** - význam právních vztahů, styk s úřady, právní vztahy a závazky.

A dále Mezinárodní vztahy, globální svět, kde učivem je:

- ***Evropská integrace*** - podstata, význam, Evropská unie a ČR.

- *Mezinárodní spolupráce* - ekonomická, politická mezi státy, významné mezinárodní organizace (NATO, OSN...).
- *Globalizace* - projevy, klady a zápory, problémy a způsoby jejich řešení. (MŠMT, 2010)

Dle MŠMT o konkrétní časové dotaci vyučovacích předmětů v jednotlivých ročnících rozhoduje ředitel školy tak, aby se vyučovalo vzdělávacímu obsahu všech předmětů učebního plánu daného ročníku, byl naplněn daný minimální počet hodin pro předmět a dodrženo stanovené rozmezí týdenní časové dotace povinných předmětů pro jednotlivé ročníky.

1.2.1.2. Střední školy

Rámcový vzdělávací program pro gymnázia by měl žáky vybavit klíčovými kompetencemi a všeobecným rozhledem na úrovni středoškolsky vzdělaného člověka a tím je tak připravit pro vysokoškolské či další vzdělání, profesní specializaci i běžný život.

Střední vzdělání naplňuje dle zákona 561/2004 Sb. tyto cíle:

- Rozvíjí vědomosti, dovednosti, schopnosti, postoje a hodnoty získané v základním vzdělávání důležité pro osobní rozvoj jedince.
- Poskytuje žákům obsahově širší všeobecné vzdělání nebo odborné vzdělání spojené se všeobecným vzděláním a upevňuje jejich hodnotovou orientaci.
- Vytváří předpoklady pro plnoprávný osobní a občanský život, samostatné získávání informací a celoživotní učení, pokračování v navazujícím vzdělávání a přípravu pro výkon povolání nebo pracovní činnosti. (Zákon č. 561/2004 Sb.)

1.2.1.2.1 Charakteristika vzdělávací oblasti

Obsah vzdělávání pro gymnázia je v Rámcovém vzdělávacím programu rozdělen do osmi vzdělávacích oblastí. Jednotlivé vzdělávací oblasti jsou opět dále rozděleny na Charakteristiku vzdělávací oblasti, Cílové zaměření vzdělávací oblasti a na Vzdělávací obsah vzdělávacích oborů. (Jeřábek a kol., 2007)

Jednou z oblastí, kterou Jeřábek a kol. (2007), uvádí je *Člověk a společnost*, která v sobě zahrnuje Občanský a společenskovědní základ, Dějepis a Geografii.

Tato oblast využívá poznatky získané v průběhu základního vzdělávání, rozvíjí a učí žáky zpracovávat nabyté poznatky v širším smyslu. Součástí jsou i nové prvky, jejichž pochopení je podmíněno rozvinutějšími myšlenkovými pochody a také praktickou zkušeností žáka.

Jak Jeřábek a kol. (2011) dále cituje, přispívá k historickému vědomí, k zachování souvislostí s tradičními hodnotami společnosti a k občanskému vzdělání mládeže. Dále posiluje také úctu k základním principům demokracie a připravuje žáky na odpovědný občanský život v harmonii s demokratickými principy a udržitelností rozvoje.

1.2.1.2.2 Obsah a cíle vzdělávacího oboru

Mezi cíle vzdělávací oblasti *Člověk a společnost* patří také, mimo jiné, vnímání pospolitosti s evropskou kulturou; pochopení civilizačního přínosu různých kultur v závislosti na širších společenských podmínkách; uplatňování tolerance vůči minoritním skupinám ve společnosti, odkrývání rasistických, xenofobních a extremistických názorů a postojů ve společenských kontaktech. (Jeřábek a kol., 2007)

Obsahem učiva občanského a společenskovědního základu je mimo jiného *Občan ve státě*, který v sobě zahrnuje:

- *Stát* - znaky, funkce, právní stát, Ústava ČR - základní ustanovení.
- *Demokracii* - principy, podoby, občanská práva a povinnosti, instituce, volby, úřady.

- **Lidská práva** - jejich zakotvení v dokumentech, jejich porušení a ochrana, ombudsman.
- **Ideologii** - znaky a funkce, přehled ideologií. (Jeřábek a kol., 2007)

Dalším, jak uvádí Jeřábek a kol. (2011), je **Občan a právo** s následujícím obsahem:

- **Právo a spravedlnost** - jeho smysl a účel, morálka a právo.
- **Právo v každodenním životě** - právní subjektivita, způsobilost k právním úkonům, právní řád ČR, smlouvy - obsah, význam, podmínky.
- **Orgány právní ochrany** - úkoly a funkce, právnické profese, občanské soudní řízení, orgány činné v trestním řízení - úkoly, právní poradenství, občanské poradny.

Dalším zařazeným tématem do oblasti občanského a společenskovedního základu jsou **Mezinárodní vztahy, Globální svět**:

- **Evropská integrace** - význam a podstata, Evropská unie - proces integrace, orgány, měna.
- **Mezinárodní spolupráce** - důvody, význam, výhody, mezinárodní organizace a společenství (Rada Evropy, NATO, OSN - účel, náplň).
- **Proces globalizace** - projevy, příčiny, důsledky, globální problémy. (Jeřábek a kol., 2007)

1.3. Dětská práva

Náhled na dítě a jeho postavení ve společnosti prošlo v historii lidstva velkou řadou změn- od nesvéprávného předmětu, se kterým bylo možno jakkoli manipulovat až ke svéprávné bytosti (Dunovský, 2002).

Dětská práva jsou uznávána jako součást lidských práv již od prvního desetiletí 20. století.

Bůžek (2011) uvádí, že jako každá lidská bytost má i dítě svou hodnotu, důstojnost a základní práva. Vzhledem ke svému tělesnému i duševnímu vývoji, zranitelnosti a bezbrannosti potřebuje navíc zvláštní péči, pomoc a ochranu a také lásku a porozumění. Tomu také odpovídají i druhy práva od základních až po práva zajišťující právo na přežití, které zaručuje mimo jiné uspokojení potřeb v oblasti výživy, bydlení, zdravotní péče, sociálního zabezpečení a další; rozvoj a ochranu až po práva, která umožňují dítěti účast na jednání a rozhodování o sobě samém.

Právo na rozvoj, jak uvádí Bůžek (2011), se týká vývoje osobnosti dítěte po stránce tělesné, duševní, mravní a společenské. Jedná se o právo na vzdělání, na volný čas, na přístup k informacím, o účasti na kulturních činnostech, o svobodě myšlení a náboženství.

Bůžek (2011) dále popisuje právo na ochranu, které zajišťuje dětem bezpečnost a chrání je před násilím, zneužíváním, vykořisťováním a dalším, kdy zvláštní pozornost vyžadují děti znevýhodněné, např. zdravotně, děti bez rodiny, děti žijící v nelehkých podmínkách (za války, vězení...).

Dalším právem, které Bůžek (2011) uvádí, je právo na účast, které umožňuje dítěti vyjádřit své názory v těch záležitostech, které se jej týkají. Jedná se především o účast při rozhodování o životě dítěte, o ochranu jeho soukromí a další.

Všechna tato práva se týkají každého dítěte i nezletilé mládeže ve věku 0 – 18 let. Je povinností každého státu tato práva chránit a přijímat i potřebná opatření k jejich zajištění a podpoře. (Bůžek, 2011)

1.4 Dokumenty týkající se práv dětí

Před víc jak sto lety vydala Ellen Keyová - „švédská bojovnice za spravedlivější společnost, za práva žen a dětí knihu „Barnets arhundrade“ (Století dítěte), ve které vyhlášovala, že každé dítě má právo na své dětství. (Bůžek, 2011)

Jak Bůžek (2011) dále píše, uvědomovala si totiž velmi nerovné postavení převážné většiny dětí ve společnosti, kde platilo, že silnější vítězí a k těm děti zpravidla nepatřily.

Často byly zaměstnávány pouze za nepatrný výdělek, i pokud navštěvovali školu, byly metody v ní uplatňované velice tvrdé a také násilné, což často potlačovalo přirozenou zvědavost dětí.

Keyová, jak uvádí Bůžek (2011), však věřila v pokrok ve společnosti i ve výchově. Věřila, že nové století bude „lepším místem“ pro děti a také ve své knize vyličila, jak by si v něm představovala novou výchovu, která respektuje dítě jako osobnost, jež vyžaduje specifický přístup.

1.4.1 Deklarace práv dítěte

Situace v Evropě po první světové válce vyvolala potřebu ochrany práv dětí. Válka přinesla na mnoha místech bídu a vyvolala ve Velké Británii vlnu solidarity s dětmi v hnutích za práva žen. Tak vznikla v roce 1919 „Safe of Children“ (Chraňte děti) a o něco málo později ve Švédsku „Rädda Barnen“. V roce 1920 pak vzniká Mezinárodní svaz pomoci dětem (MSPD), jako nestátní mezinárodní organizace.

Největší měrou přispěla k utvoření této organizace Angelina Englantyne Jebb a z jejího podnětu generální rada MPSD v únoru 1923 přijala Deklaraci práv dítěte, zvanou Ženevská deklarace, tu pak v roce 1924 přijala Liga národů na svém shromáždění. (Bůžek, 2011)

To poprvé v dějinách nějaké mezinárodní společenství deklarovalo práva dětí. Nebyla sice pro státy zavazující, ale i tak měla velký historický, morální i politický význam. Byla reakcí na veškerá příkoří, která se stala dětem během první světové války. Deklarace, tak jasně dávala najevo, že společnost musí dát dětem jen to nejlepší. A to především:

1. Musí mu poskytnout možnost normálního fyzického i duševního rozvoje.
2. Hladové dítě musí být nakrmeno, dítě nemocné ošetřeno, dítě zaostalé náležitě vzděláváno, dítě, které sešlo z cesty obráceno na tu správnou, sirotek a dítě opuštěné vzato do péče a podporováno.
3. Musí mu být v době ohrožení poskytnuta pomoc před ostatními.

4. Musí být připraveno k tomu, že si bude vydělávat na živobytí a také mu musí být zabezpečeno, že nebude vykořisťováno.
5. Dítě musí být vychovááno ve víře, a také v tom, že jeho nejlepší vlastnosti by měly být poskytnuty spolubratrům.

Jak píše Bůžek (2011), Thomas Hammaberg (1992), mezinárodně uznávaný znalec v oboru lidských práv, uvedl, že lidské zacházení s dětmi se tak dostalo z roviny pedagogické, do roviny humanitárního a politického boje za jejich práva.

V roce 1924 byla přijata Ligu národů Deklarace práv dítěte, která přispěla ke zvýšení porozumění společnosti pro potřebu zvláštní ochrany dětí. Po druhé světové válce nahradila Ligu národů Organizace spojených národů, ta vyhlásila v roce 1959 druhou Deklaraci práv dítěte, avšak tento dokument nemohl zajistit její dodržování, neboť neměl právní závaznost, proto v roce 1979 navrhlo Polsko vypracování úmluvy, která byla přijata 20. listopadu 1989 (Odbor prevence kriminality ministerstva vnitra, 1999).

1.4.2 Úmluva o právech dítěte

je centrálním a trvalým nástrojem politiky OSN, který je zaměřený na zlepšování života dětí (Lopatka, 2001). Byla přijata v roce 1989 Valným shromážděním OSN (Dunovský, 2002). Toto shromáždění prohlásilo, že práva dětí vyžadují speciální ochranu a zdůrazňovalo, jak neustálé zlepšování situace dětí na celém světě, tak i jejich další vývoj a vzdělávání v míru a bezpečí (Lopatka 2001). Lopatka (2001) dále uvádí, že v roce 1978 předložilo Polsko Komisi pro lidská práva koncept Úmluvy o právech dítěte a žádalo, aby se jí komise zabývala. Úmluva je tedy výsledkem 11 let jednání.

Jak uvádí Dunovský (2002), byla v roce 1991 ratifikována také Federálním shromážděním České a Slovenské republiky, kdy po rozdělení byla v roce 1993 začleněna do Ústavy.

Každé právo stanovené v Úmluvě je považováno za přirozenou součást lidské

důstojnosti. Úmluva chrání práva dětí a stanovuje standardy v oblasti zdravotní péče, vzdělávání a dále v právních, občanských a sociálních službách (Convention on the Rights of the Child, 2008).

Úmluva reaguje na získané znalosti o vývoji dítěte, jeho potřebách a požadavcích s tím, aby všem dětem bez ohledu na jejich geografickou polohu, situaci jejich národa, jejich ekonomické, kulturní, náboženské či politické a neméně pak lidské podmínky stanovila jednotnou a sjednocující normu, jak společenskou, tak i právní (Dunovský, 2002). Dle Lopatky (2001) jde tedy o: „Centrální, trvalý nástroj politiky OSN, zaměřený na zlepšování osudu dětí.“

Úmluva je založena na čtyřech pilířích, které byly vytvořeny výborem OSN.

1. *Zájem dítěte je na prvním místě*- ne ve smyslu zvýhodňování jedné skupiny občanů víc než jiné, ale jako varování a výzva k tomu, že děti tvoří velmi významnou skupinu společnosti a zároveň jsou nejvíce ohrožené.
2. *Právo nejen na přežití, ale také na rozvoj*- v porovnání s ostatními dokumenty, které se zaměřují na práva dětí. Klade důraz jak na zdraví a všestranný rozvoj, tak i na plnění duševních a psychologických potřeb.
3. *Poslechněte si děti (brát jejich názory vážně)*- jde o revoluční žádost o zapojení dětí do běžného života společnosti. Děti jsou považovány za plnohodnotné občany společnosti, jejich názory by měli být brány zcela vážně.
4. *Práva jsou platná bez jakékoli diskriminace.* (Pazralová, 2006)

Práva chráněná Úmluvou, jak uvádí Bůžek (2011), vyžadují pro své uplatnění snahu všech vlád, národních i mezinárodních organizací, jednotlivců i soukromých institucí, rodičů i dětí, protože je jen na dětech a mládeži jak pochopí svá práva a jak převzou odpovědnost za sebe a také za budoucnost světa.

1.5 Rodina

Jak uvádí David (1999), je první sociální skupina, ve které se člověk stává členem. Rodina se také vymezuje díky společností uznávanému sňatku ženy a muže. Cílem tohoto svazku je plození a také výchova dětí.

David (1999) popisuje jev - oslabení rodiny. Krize rodiny má velký dopad klima ve společnosti, její morální zásady a také množství sociálně patologických jevů. Z této pozice jsou také důležité investice do rodiny, dle Davida (1999) to znamená snížení nákladů investovaných do boje s kriminalitou i mládeže, proti drogám, gamblerství i nezaměstnanosti.

Nejdůležitějším a nejvlivnějším faktorem kromě školy a televize je právě rodina. (David, 1999).

1.6 Výzkumy v oblasti právního povědomí

Jak uvádí Křížová (2001), ve výzkumu jsou zatím k dispozici pouze ojedinělé domácí studie, které se pokoušejí přiblížit a popsat doposud nezmapované prostředí dětských práv, právního povědomí, výchovy k demokracii a participaci dětí na životě společnosti.

V mezinárodním srovnání lze jmenovat mezinárodní výzkum občanské výchovy IEA, výzkum UNICEF "Young Voices" a výzkum pojetí práva a právního povědomí realizovaný ve spolupráci s Norskem, Estonskem a USA na Zdravotně sociální fakultě Jihočeské univerzity. (Křížová, 2001)

Křížová (2001) dále popisuje Mezinárodní výzkum občanské výchovy IEA (Mezinárodní asociace pro hodnocení výsledků vzdělávání) byl realizován v 28 zemích a zahrnoval 90 tisíc čtrnáctiletých (v České republice zahrnoval 148 škol a 3607 žáků). Zabýval se například otázkami výchovy k demokracii, občanství, právy a povinnostmi, přípravou na občanský a veřejný život, národní identitou, sociální soudržností, participací a diskriminací.

Kovařík (2011) píše, že výzkum UNICEF "Young Voices" (Mladé hlasy) zahrnul 15 200 dětí a mladých lidí z 35 zemí mimo jiné také ČR. V každé zemi bylo provedeno 400 rozhovorů s dětmi ve věku 9 – 13 let a mládeží ve věku 14 – 17 let. Rozhovory proběhly v době mezi prosincem 2000 a únorem 2001

Tomášková říká, že dosud získané výsledky výzkumu Pojetí práva a právního povědomí u školních dětí ukazují, že právní povědomí v oblasti dětských práv se u českých dětí, na rozdíl od norských a amerických, vymezuje zejména na práva pasivní, projektivní. Povědomí o aktivních a participačních právech je u českých školáků nižší než u dětí z Norska a USA. I zde se tedy potvrzují některé odlišnosti české populace, shledané ve výzkumech IEA a UNICEF.

Zirhoutová (2006) píše o roce 2005, kdy se uskutečnil pod patronátem, Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity výzkum zaměřený na implementaci Úmluvy o právech dítěte, který probíhal na některých základních školách. Výsledky nám ukazují, že právní povědomí dětí má charakter právního citu, který mohou děti vyjádřit za pomoci jiných osob.

Baudyšová (2002) popisuje výzkum, který provedl UNICEF v říjnu roku 2001. Z něj vyplývá, že téměř polovina dětí v České republice se domnívá, že jejich názor není dostatečně nebo vůbec brán na zřetel při rozhodování o věcech, které se jich týkají a čtvrtina z nich není schopna uvést ani jedno své právo. Jak uvádí výzkum, horší situace je jen v Ázerbajdžánu, Gruzii a Tádžikistánu.

Tomášková píše, že je nezbytné, aby podobné výzkumy nezůstaly pouze ojedinělými, ale aby se započatá mezinárodní spolupráce na tomto poli dále rozvíjela i za pomoci a podpory institucí, které mají problematiku dětí a rodiny v náplni svých resortů (MŠMT, MPSV, MV, MSp a MZ).

1.7. Projekty realizované v ČR

1.7.1 Rubikon

Cílem projektu je posílit právní povědomí dětí a mládeže. Rubikon chce právo ukázat jako důležitou součást lidského života, s níž se denně setkáváme. Právo zde vystupuje nikoliv jako nástroj represe namířený proti člověku, ale jako něco užitečného, co můžeme využít při řešení problémů. Abychom však právo mohli využívat účinně, musíme s ním být v dostatečné míře seznámeni. Cílové skupiny projektu chtějí upozornit na vybrané právní normy, formou osvěty prohlubovat znalosti zákonů a vytvářet celospolečenský tlak na jejich dodržování.

Dílčí cíle projektu jsou:

- Upozornit vybrané cílové skupiny na problematiku zákazu přístupu nezletilých k sázení
- Zvýšit právní povědomí o zákazu kursového sázení nezletilým do 18 let
- Zabránit dětem a nezletilým v přístupu k sázení
- Rozvíjet jejich kompetenci k zodpovědnému rozhodování

Cílovými skupinami jsou:

- žáci a studenti ZŠ a víceletých gymnázií ve věku 12 – 16 let - 2. stupeň ZŠ a vybrané ročníky víceletých gymnázií
- učitelé ZŠ a víceletých gymnázií
- místní zastupitelé, senátoři, poslanci
- veřejnost

Formy vzdělávání:

- Vzdělávací semináře pro učitele
- Vzdělávání žáků na školách
- Postupová soutěž
- Výzkumná činnost ke zjištění předpokládaného stavu
- Kampaně na podporu dodržování právních norem
- Spolupráce s tvůrci zákonů

Tento projekt proběhl ve školním roce 2010/2011 na 114 školách Plzeňského, Jihomoravského a Zlínského kraje. (Rubikon)

1.7.2 Centrum práv dítěte

Centrum práv dítěte vzniklo jako reakce na implementaci práv dětí jednak v reálném životě a jednak v odborné terminologii do té doby používané v ČR. Díky ratifikaci Úmluvy o právech dítěte začaly vyvstávat nové otázky, které velmi měnily pohled na dítě a jeho práva. Vědci si kladli otázky, které souvisely s právním povědomím českých dětí. Tito vědci viděli jako důležitý fakt pro realizaci již zmiňované implementace znalost toho, jak dítě svá práva vnímá a na čem závisí. Centrum práv dítěte v tomto směru napomohlo hledání metodiky a také s realizací celé řady výzkumů. (Ústav sociální práce, 2010)

1.8. Projekty realizované v Jihočeském kraji

1.8.1 Ajaxův zápisník

je projekt Policie ČR, který je realizován od roku 2002 a probíhá neustále. Je určen žákům 2. tříd základních škol. Jedná se o preventivní projekt, jehož cílem je zvyšovat právní povědomí již u dětí mladšího školního věku. Průvodce jim dělá policejní pes Ajax.

Cílem projektu je v první řadě prevence kriminality páchané dětmi, ale i na dětech. Poté pěstování bezpečného chování cílové skupiny a upozornění na nebezpečnost návykových látek, dále seznámení s prací policistů, posílení důvěry v Policii ČR a rovněž osvěta dopravní výchovy.

Pozitivní stránkou projektu je změna chování dětí k sobě navzájem, zlepšení chování a jednání žáků ve škole i mimo ni a zejména zvýšení zájmu dětí o dění kolem sebe – především si všímají okolí při pobytu na ulici, zkvalitnění situace v dopravní problematice. V neposlední řadě také zvýšení právního vědomí dětí a vylepšení názoru na práci policistů.

Malí školáci pracují a plní Ajaxovy úkoly za pomoci učitelů nebo doma s rodiči. Zápisník důkladně a poctivě vyplňují, všechny úkoly berou velmi vážně a odpovědně. V hodinách se aktivně zúčastňují každé diskuse a těší se na každou návštěvu uniformovaného policisty. Radost pak mají z dárku, který obdrží od policisty za splněné úkoly nebo dobrou práci se zápisníkem.

Účelem činnosti policistů v rámci tohoto projektu je především kvalita prováděných přednášek a jednotlivých dílčích akcí spojených s projektem. Proto je úzká součinnost základních škol s policisty důležitým bodem pro setrvání v tomto projektu. (Policie ČR)

1.8.2 Zpackané životy

Je preventivně informační film Policie ČR z roku 2005. Videofilm je součástí širšího preventivního působení na žáky druhého stupně základních škol, studenty středních škol a učilišť. Jsou v něm znázorněny nejrůznější modelové situace, v nichž se může mladý člověk ocitnout ve volném čase nebo ve škole.

Cílem filmu je zvyšovat právní vědomí dětí staršího školního věku a středoškoláků. Po zhlédnutí filmu, by právní dopad měl být posílen i následující debatou s odborníky na danou oblast. (Policie ČR)

1.8.3 Na jedné lodi

Tento projekt realizovalo Centrum Cassiopeia realizovalo od prosince 2009 do června 2012. Projekt se zaměřoval na podporu zkvalitnění multikulturní výchovy na školách v Jihočeském kraji, kterou je každá škola povinna zařadit do svých osnov. Žáci se účastnili různých výukových programů věnovanému tomuto tématu. Pedagogové se mohli účastnit školení, využívat metodické materiály, navštěvovat nově otevřenou knihovnu nebo být informováni o novinkách z této oblasti prostřednictvím e-mailu. Aktivity projektu byly pro všechny zúčastněné zdarma díky spolufinancování z Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu ČR.

Do projektu bylo zapojeno 64 tříd základních škol Jihočeského kraje s celkem 1 386 žáky a 230 pedagogickými pracovníky.

Výukové programy byly vedeny interaktivní formou. Každý žák měl možnost vyjádřit svůj názor nebo reflektovat svůj názor a vše řečené s ostatními žáky. Kromě diskuzí si žáci osvojené znalosti a dovednosti zkoušeli i prakticky, prostřednictvím různých činností a her.

Žáci byli vedeni k uvědomění si rozmanitosti mezi lidmi a uvědomění si jedinečnosti každého z nás. Projekt napomáhal vytváření multikulturně otevřeného prostředí s důrazem na porozumění, respekt a toleranci mezi lidmi. (Cassiopeia)

2. CÍL PRÁCE A HYPOTÉZY

2.1 Cíl práce

Cílem diplomové práce bylo zjistit jaká je potřeba zvyšování právního povědomí u dětí v Jihočeském kraji.

2.2 Předpokládané hypotézy

H1: Pedagogové považují znalosti dětí v Jihočeském kraji v oblasti jejich práv za nedostatečné.

H2: Školní psychologové považují znalosti dětí v Jihočeském kraji v oblasti jejich práv za nedostatečné.

H3: Psychologové v neziskových organizacích vnímají nabídku vzdělávání v oblasti dětských práv za nedostatečnou

H4: Sociální pracovníci v neziskových organizacích vnímají nabídku vzdělávání v oblasti dětských práv za nedostatečnou

3. METODIKA

3.1 Použitá metodika

V práci byl uplatněn kvantitativní výzkum. Jako výzkumná technika byla zvolena metoda dotazování v podobě nestandardizovaného dotazníku. Při sestavování dotazníku jsem vycházela z daného cíle a z dostupných zdrojů informací. To vše mělo vést k ověření hypotéz.

Dotazník byl určen pedagogům a školním psychologům a dále také psychologům a sociálním pracovníkům z neziskových organizací, které pracují s dětmi.

Hypotézy 1 a 2 ověřovaly otázky č. 4, 6, 7 a 8. Hypotézu 3 a 4 pak otázky 4, 5, 14, 22, 24 a 25

3.2 Charakteristika výzkumného souboru

Výzkumným souborem v rámci kvantitativního výzkumu byli pedagogové a školní psychologové ze základních a středních škol a dále psychologové a sociální pracovníci z neziskových organizací, které pracují s dětmi. Výzkum byl prováděn v rámci Jihočeského kraje.

4. VÝSLEDKY

4.1 Popisná data

Rozdáno případně posláno bylo 270 dotazníků. Zpět se vrátilo 144, což je 53% návratnost. Celkem tady bylo analyzováno 144 dotazníků, které zachycovaly postoje respondentů, tedy pedagogů, školních psychologů, psychologů a sociálních pracovníků. Výsledky byly zpracovány v programu IBM SPSS Statistics.

Otázka č. 1 nám znázorňuje počet žen a mužů, kteří se výzkumu zúčastnili. Tato otázka byla použita z čistě rozlišovacích důvodů.

Tabulka 1 **Rozdělení pohlaví**

	Frekvence	Validní procento
žena	135	93,8
muž	9	6,2
celkem	144	100,0

Zdroj: Vlastní výzkum. Zpracováno v SPSS verzi 16,0.

Jak je patrné z tabulky 1 výzkumu se zúčastnilo 135 žen (93,8%) a 9 mužů (6,2%).

Otázka č. 2: Jaký je Váš věk?

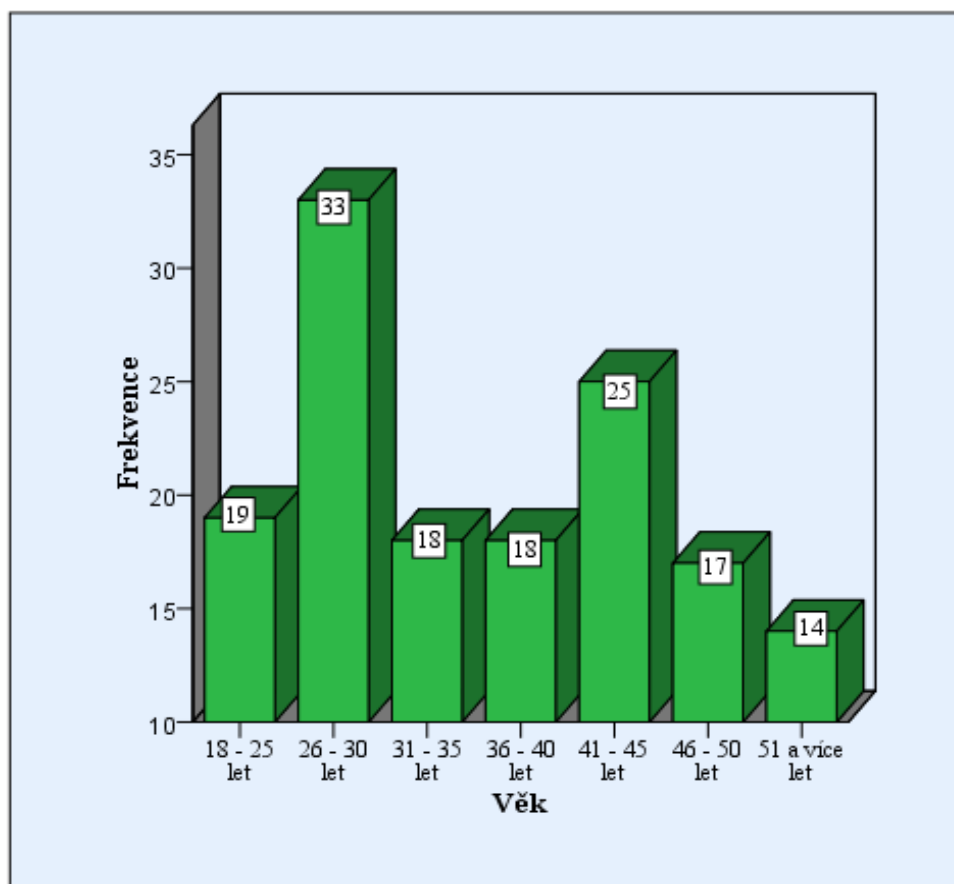
Tabulka 2 Věk respondentů

	Frekvence	Validní procento
18 - 25 let	19	13,2
26 - 30 let	33	22,9
31 - 35 let	18	12,5
36 - 40 let	18	12,5
41 - 45 let	25	17,4
46 - 50 let	17	11,8
51 a více let	14	9,7
celkem	144	100,0

Zdroj: Vlastní výzkum. Zpracováno v SPSS verzi 16,0.

Tabulka 2 nám zachycuje věkové složení výzkumného souboru. Je zde patrné, že z celkového počtu 144 respondentů bylo 19 (13,2%) ve věku 18 - 25 let. Věková kategorie 26 - 30 let byla zastoupena 33 (22,9%) respondenty. Do kategorie 31 - 35 let a 36 - 40 let se zařadilo 18 (12,5%) ze všech dotázaných. 41 - 45 let bylo 25 (17,4%) respondentům. Do věkové kategorie 46 - 50 let se přiřadilo 17 (11,8%) dotázaných. Otázku na věk respondentů uzavírá věková hranice 51 a více let, do které se zařadilo celkem 14 (9,7%) ze všech zúčastněných.

Graf 1 Věkové složení respondentů

Zdroj: Vlastní výzkum. Zpracováno v SPSS verzi 16,0.

Tento graf nám lépe znázorňuje věkové složení respondentů. Nejvíce zastoupenou věkovou skupinou byli 26 - 30 letí a to ve 33 případech ze 144 respondentů. Druhým v pořadí nejčastěji se vyskytujícím věkem bylo 41 - 45 let a to v 25 případech. Nejméně zastoupenou věkovou skupinou byli 51 a více letí.

Otázka č. 3: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Tabulka 3 Vzdělání

	Frekvence	Validní procento
vyšší odborné	7	4,9
vysokoškolské	137	95,1
celkem	144	100,0

Zdroj: Vlastní výzkum. Zpracováno v SPSS verzi 16,0.

Nejčastější vzdělání respondentů bylo vysokoškolské a to u 137 (95,1%) z nich. Vyšší odborné vzdělání uvedlo 7 (4,9%) dotázaných. Do kategorie základní, střední odborné bez maturity a střední odborné vzdělání s maturitou neuvedl žádný response. Z tohoto důvodu zde nejsou tyto možnosti zobrazeny.

Otázka č. 4 Jaké je Vaše povolání?

Tabulka 4 Povolání respondentů

	Frekvence	Validní procento
pedagog	105	72,9
školní psycholog	6	4,2
sociální pracovník	26	18,1
psycholog	7	4,9
celkem	144	100,0

Zdroj: Vlastní výzkum. Zpracováno v SPSS verzi 16,0.

Tato otázka přispěla k rozčlenění jednotlivých respondentů dle povolání. Z ní také dále vychází otázky nezbytné k potvrzení či vyvrácení hypotéz.

Výzkumu se zúčastnilo 105 (72,9%) pedagogů. Dále 6 (4,2%) respondentů bylo školních psychologů. Dalším ze zastoupených povolání byl sociální pracovník, těch se na výzkumu podílelo 26 (18,1%) a v neposlední řadě byli také zastoupeni psychologové a to v počtu 7 (4,9%).

Otázka č. 5: V jaké typu zařízení pracujete?

Tabulka 5 Typ zařízení

	Frekvence	Validní procento
školské	111	77,1
nestátní nezisková organizace	33	22,9
celkem	144	100,0

Zdroj: Vlastní výzkum. Zpracováno v SPSS verzi 16,0.

Převážná většina z respondentů 111 (77,1%) pracuje ve školském zařízení, 33 (22,9%) je zaměstnáno v nestátní neziskové organizaci.

Otázka č. 6: Mají děti povědomí o svých právech?

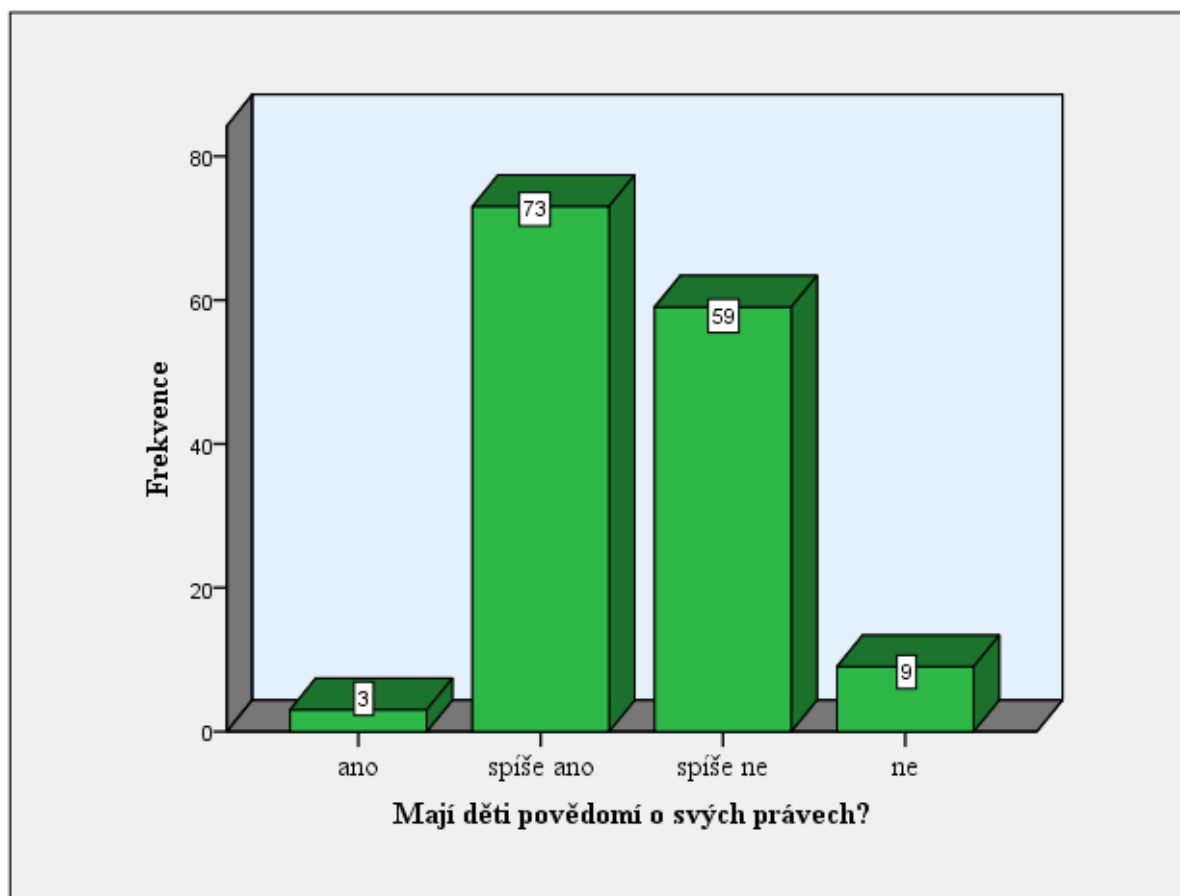
Tabulka 6 Právní povědomí dětí

	Frekvence	Validní procento
ano	3	2,1
spíše ano	73	50,7
spíše ne	59	41,0
ne	9	6,2
celkem	144	100,0

Zdroj: Vlastní výzkum. Zpracováno v SPSS verzi 16,0.

3 (2,1%) respondentů uvedlo, že děti mají povědomí o svých právech. Děti spíše mají povědomí o svých právech, uvedlo jako možnost svojí odpovědi 73 (50,7%) respondentů. 59 (41 %) dotázaných mělo názor, že spíše nemají. Děti nemají povědomí o právech, toto tvrzení zastává 9 (6,2%) dotázaných.

Graf 2 Povědomí dětí o právech

Zdroj: Vlastní výzkum. Zpracováno v SPSS verzi 16,0.

Otázka č. 7: Jak byste ohodnotil/a úroveň znalostí dětí v oblasti jejich práv?

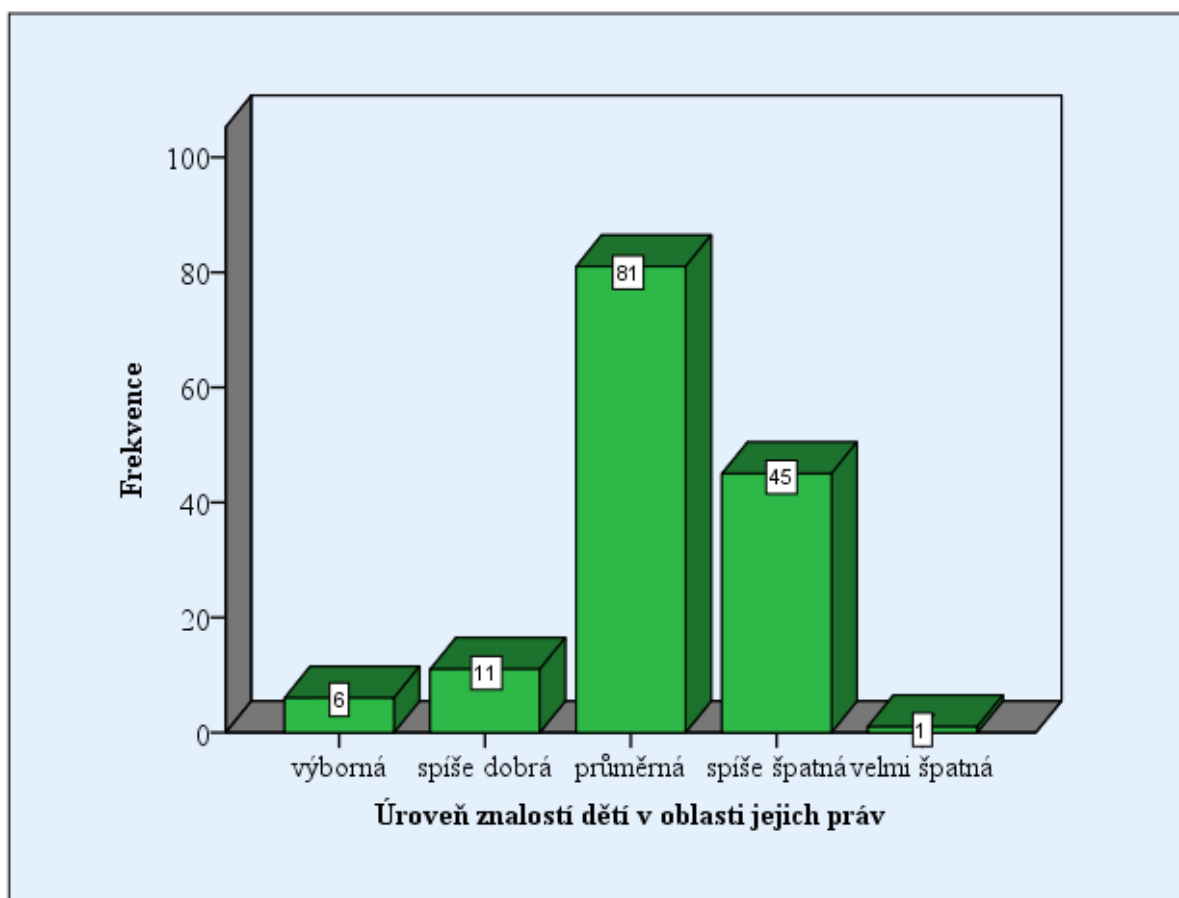
Tabulka 7 **Úroveň znalostí**

	Frekvence	Validní procento
výborná	6	4,2
spíše dobrá	11	7,6
průměrná	81	56,2
spíše špatná	45	31,2
velmi špatná	1	0,7
celkem	144	100,0

Zdroj: Vlastní výzkum. Zpracováno v SPSS verzi 16,0.

Z tabulky 9 vyplývá, že se 6 (4,2%) respondentů se domnívá, že děti mají výbornou úroveň znalostí svých práv. Možnost spíše dobrou úroveň uvádí 11 (7,6%) dotázaných. 81 (56,2%) dotázaných neví, jak by úroveň znalostí dětí ohodnotilo. 45 (31,2%) dotázaných ohodnotilo úroveň znalostí dětí jako spíše špatnou a 1 (0,7%) jako velmi špatnou.

Graf 3 Úroveň znalostí práv

Otázka č. 8: Jaký je Váš názor na potřebnost zvyšování právního povědomí dětí?

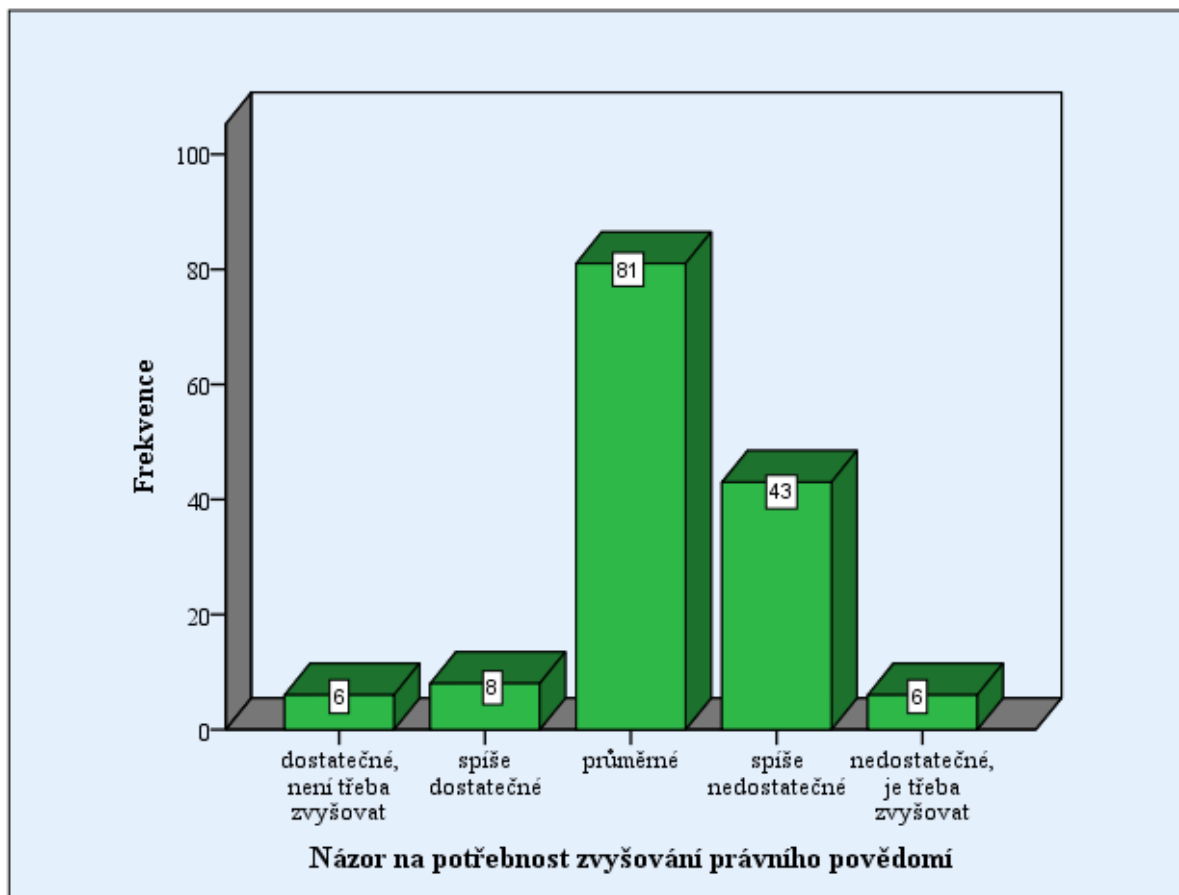
Tabulka 8 Názor na potřebnost zvyšování právního povědomí

	Frekvence	Validní procento
dostatečné, není třeba zvyšovat	6	4,2
spíše dostatečné	8	5,6
průměrné	81	56,2
spíše nedostatečné	43	29,9
nedostatečné, je třeba zvyšovat	6	4,2
celkem	144	100,0

Zdroj: Vlastní výzkum. Zpracováno s SPSS verzi 16,0.

Tato tabulka nám popisuje, jaký mají respondenti názor na potřebnost zvyšování právního povědomí u dětí. Z výsledků vyplynulo, že 6 (94,2%) z nich se domnívá, že děti mají právní povědomí dostatečné a není, je třeba zvyšovat. Za možnost spíše dostatečné označilo 8 (5,6%) respondentů. Nejvíce dotázaných 81 (56,2%), si myslí, že děti mají právní povědomí průměrné. 43 (29,9%) z celkového počtu 144 respondentů se domnívá, že právní povědomí dětí v Jihočeském kraji je spíše nedostatečné a 6 (4,2%) dotázaných uvedlo, že právní povědomí dětí je nedostatečné a je ho třeba zvyšovat.

Graf 4 **Názor na potřebnost zvyšování právního povědomí**

Zdroj: *Vlastní výzkum. Zpracováno v SPSS verzi 16,0.*

Otázka č. 9: Myslíte si, že mají děti zájem o svá práva

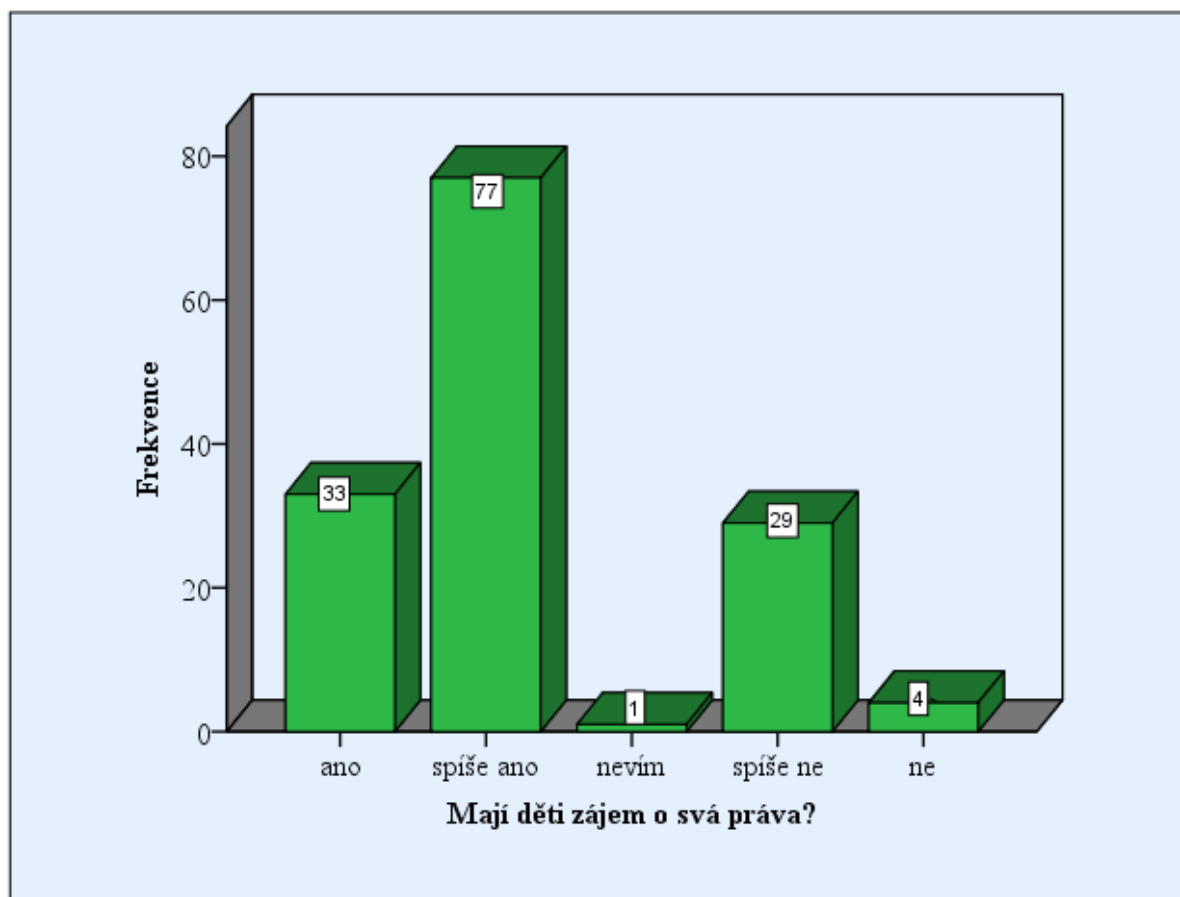
Tabulka 9 **Zájem dětí o svá práva**

	Frekvence	Validní procento
ano	33	22,9
spíše ano	77	53,5
nevím	1	0,7
spíše ne	29	20,1
ne	4	2,8
celkem	144	100,0

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka 11 nám znázorňuje názor na to, zda děti vůbec mají zájem o svá práva. Převážná většina respondentů a to 77 (53,5) se domnívá, že spíše ano, mají. Následuje ano, tuto odpověď zvolilo 33 (22,9%) dotázaných. Jeden z respondentů (0,7%) nevěděl odpověď na tuto otázku. 29 (20,1%) dotázaných odpovědělo, že spíše ne a 4 (0,7%) ne, děti nemají zájem o svá práva.

Graf 5 Zájem dětí o svá práva

Zdroj: Vlastní výzkum. Zpracováno v SPSS verzi 16,0.

Otázka č. 10: Od kolika let by mělo být dítě, dle Vašeho názoru, seznamováno se svými právy?

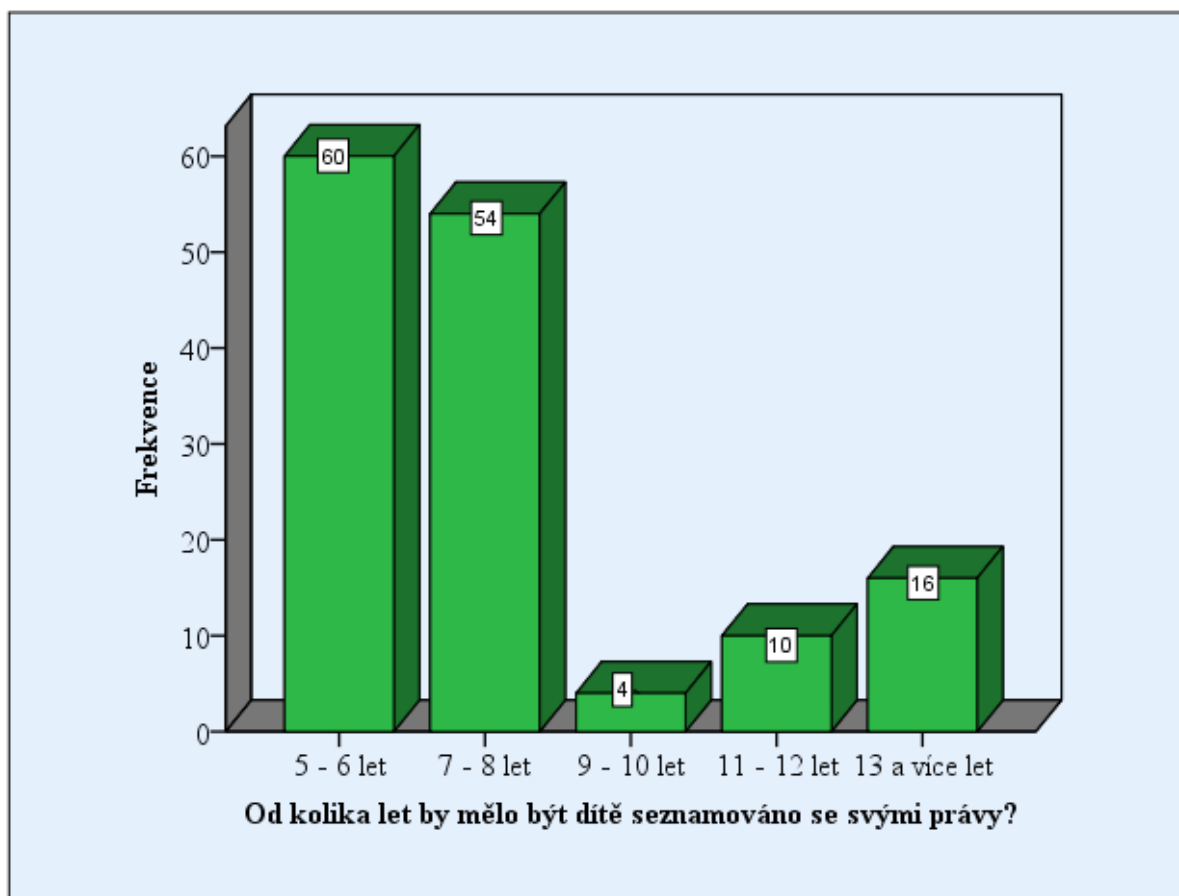
Tabulka 10 Věk od kdy by mělo být dítě seznamováno s právy

	Frekvence	Validní procento
5 - 6 let	60	41,7
7 - 8 let	54	37,5
9 - 10 let	4	2,8
11 - 12 let	10	6,9
13 a více let	16	11,1
celkem	144	100,0

Zdroj: Vlastní výzkum

Ve výše uvedené tabulce vidíme názor pedagogů, školních psychologů, psychologů a sociálních pracovníků na věkovou hranici, kdy je vhodné, začít dítě seznamovat s jeho právy. Převážná většina z nich v počtu 60 (41,7%) se domnívá, že vhodným věkem je 5 - 6 let věku dítěte. Věk 7 - 8 let vnímá jako ten správný pro seznamování s právy 54 (37,5%) respondentů. Pouze 4 (2,8%) z výše dotázaných si myslí, že nejvhodnějším věkem je 9 - 10 let. 11 - 12 let vidí vhodným 10 (6,9%) respondentů. 16 (11,1%) se domnívá, že dítě by se mělo začít seznamovat se svými právy až od 13 a více let.

Graf 6 Věk kdy by mělo být dítě seznamováno s právy

Zdroj: Vlastní výzkum. Zpracováno v SPSS verzi 16,0.

Otázka č. 11: V jakých oblastech byste doporučil/a zvyšování právního povědomí dětí?

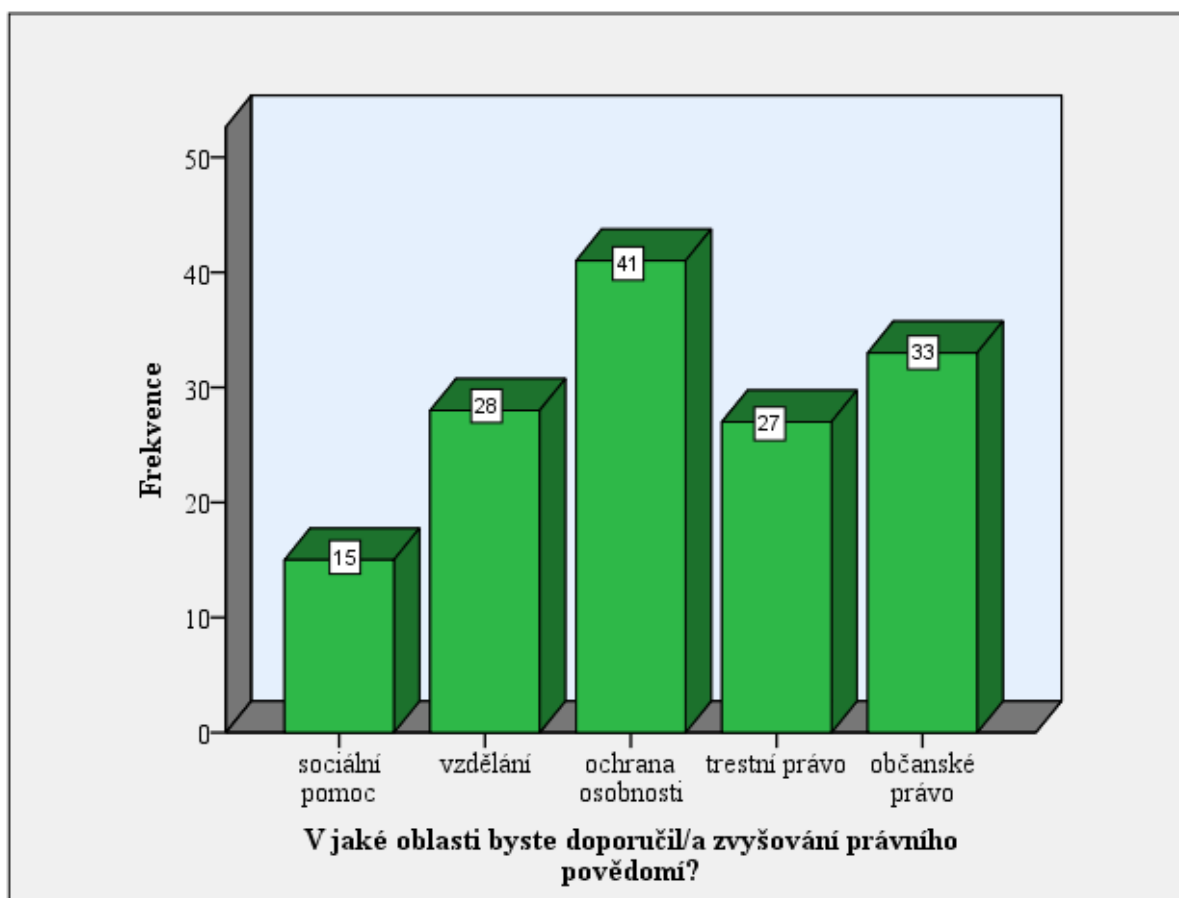
Tabulka 11 **Oblasti doporučené ke zvyšování právního povědomí**

	Frekvence	Validní procento
sociální pomoc	15	10,4
vzdělání	28	19,4
ochrana osobnosti	41	28,5
trestní právo	27	18,8
občanské právo	33	22,9
celkem	144	100,0

Zdroj: Vlastní výzkum. Zpracováno v SPSS verze 16,0.

V tabulce můžeme vidět oblasti, ve kterých mají děti dle respondentů největší nedostatky. Sociální pomoc uvedlo 15 (10,4%) dotázaných. 28 (19,4%) uvedlo jako oblast, ve které by doporučily zvyšovat právní povědomí vzdělání. Další zmiňovanou oblastí je ochrana osobnosti, tu uvedlo 41 (28,5%) z dotázaných. Trestní právo, jako jednu z možností uvedlo 27 (18,8%) osob a dále občanské právo, které bylo označeno 33 (22,9%) osobami.

Graf 7 Oblasti doporučené ke zvyšování právního povědomí

Zdroj: Vlastní výzkum. Zpracováno v SPSS verzi 16,0.

Otázka č. 12: Kde děti, dle Vašeho názoru, čerpají nejvíce informací o svých právech?

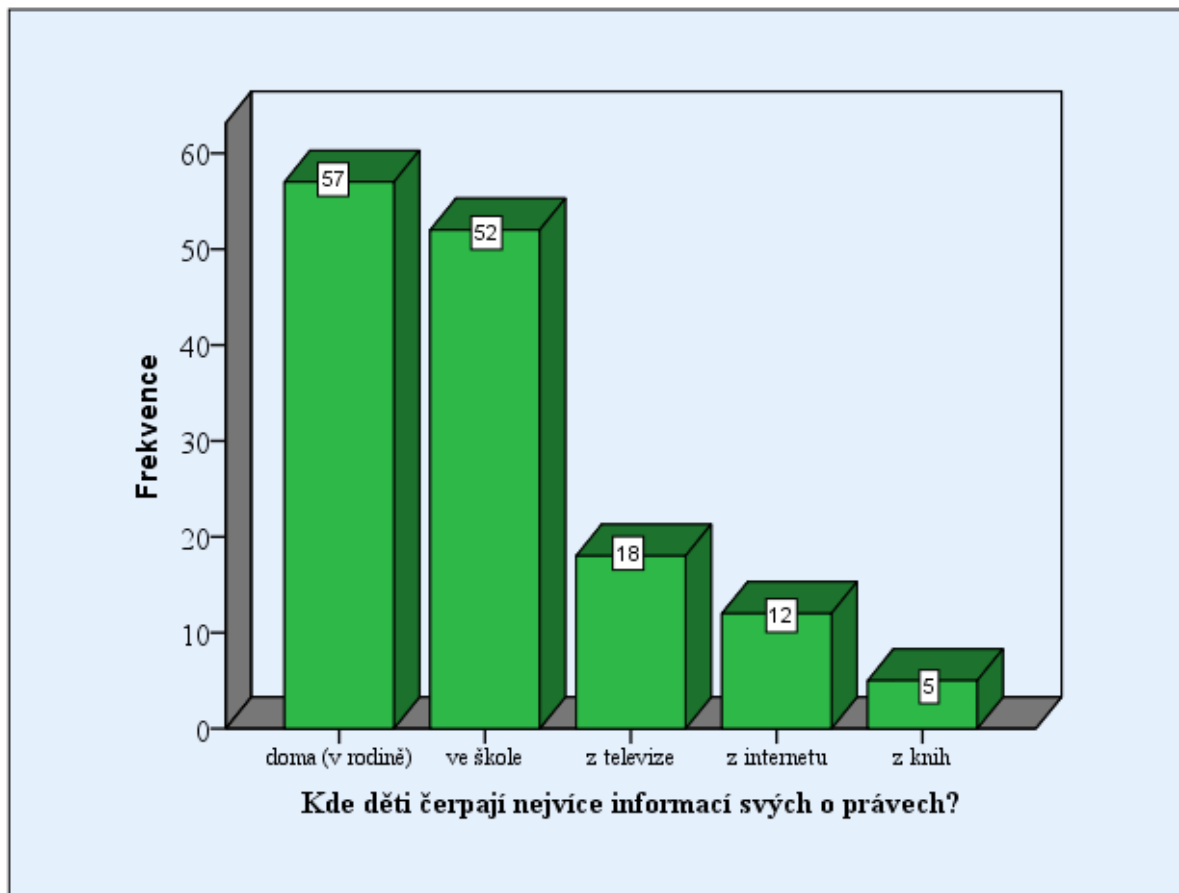
Tabulka 12 **Kde děti čerpají informace o právech**

	Frekvence	Validní procento
doma (v rodině)	57	39,6
ve škole	52	36,1
z televize	18	12,5
z internetu	12	8,3
z knih	5	3,5
celkem	144	100,0

Zdroj: Vlastní výzkum

V tabulce 14 můžeme vidět, kde děti získávají nejvíce informací o svých právech. 57 (39,6%) respondentů se domnívá, že doma, v rodině. Děti čerpají nejvíce informací ve škole, to uvádí 52 (36,1%) dotázaných. Televizi, jako zdroj informací, ze kterých děti nejvíce čerpají, vidí 18 (12,5%) respondentů. 12 (8,3%) uvedlo, že z internetu a 5 (3,5%) dotázaných označilo knihy jako svoji odpověď.

Graf 8 Kde děti čerpají nejvíce informací o právech?

Zdroj: Vlastní výzkum. Zpracováno v SPSS verzi 16,0.

Otázka č. 13: Jakým způsobem seznamujete ve Vašem zařízení děti s jejich právy?

Tabulka 13 Způsob seznamování dětí s právy

	Frekvence	Validní procento
diskuzemi	44	30,6
přednáškami	47	32,6
projekty	20	13,9
hrami	13	9,0
modelovými situacemi	20	13,9
celkem	144	100,0

Zdroj: Vlastní výzkum. Zpracováno v SPSS verzi 16,0.

Tato tabulka nám znázorňuje přehled, jakými metodami jsou děti nejčastěji seznamovány se svými právy. 44 (30,6%) respondentů uvádí diskuze. Přednáškami označilo jako odpověď 47 (32,6%) respondentů. 20 (13,9%) využívá možnost projektů a 13 (9%) dotázaných seznamuje děti s jejich právy za pomoci her a 20 (13,9%) prostřednictvím modelových situací.

Otázka č. 14: Myslíte si, že je ve školní výuce věnován dostatek času otázkám, které se týkají dětských práv?

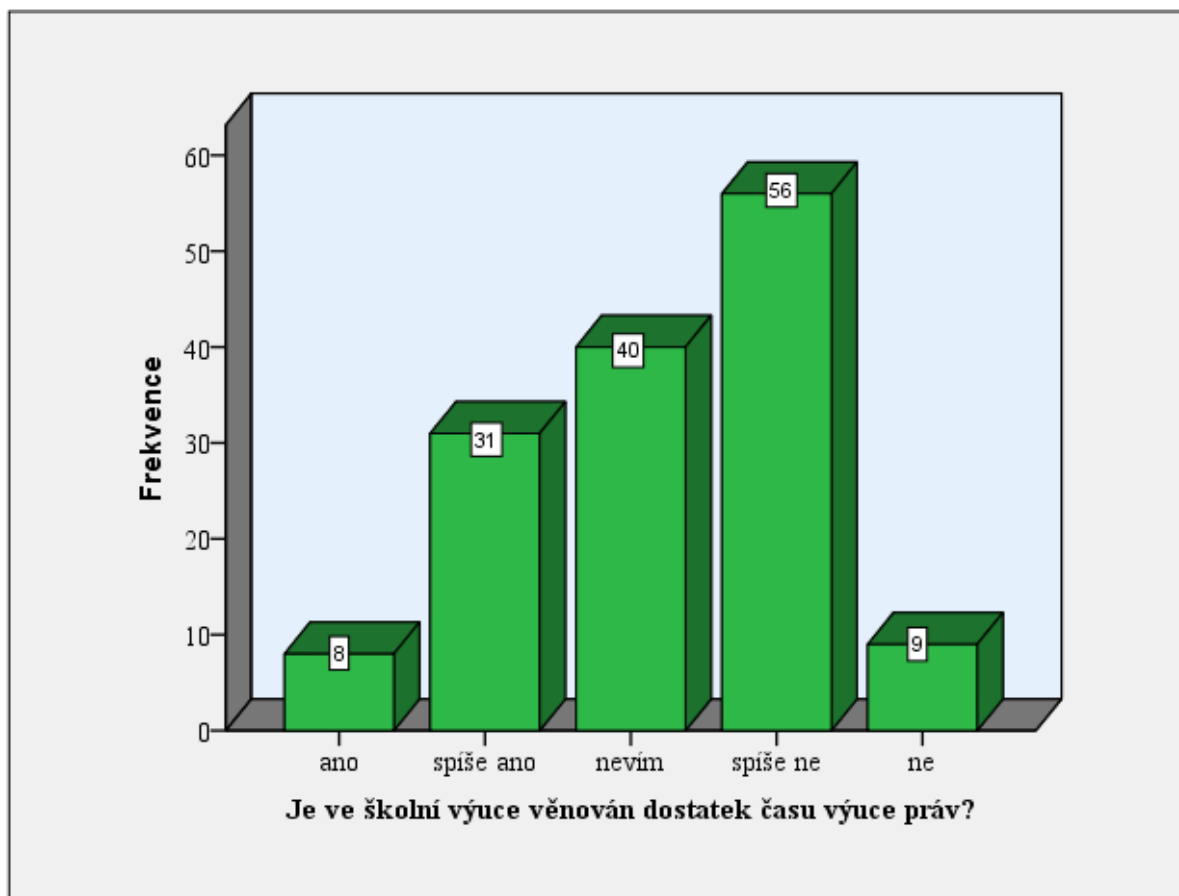
Tabulka 14 Čas ve školní výuce věnovaný právům

	Frekvence	Validní procento
ano	8	5,6
spíše ano	31	21,5
nevím	40	27,8
spíše ne	56	38,9
ne	9	6,2
celkem	144	100,0

Zdroj: Vlastní výzkum. Zpracováno v SPSS verzi 16,0.

Z tabulky 16 je patrné, že 39 (27,1%) respondentů zastává názor ano či spíše ano. 40 (27,8%) respondentů odpovědělo, že neví, zda je věnován ve školní výuce dostatek času právům dětí. Spíše ne, ne odpovědělo 65 (45,1%) dotázaných.

Graf 9 Čas ve školní výuce věnovaný právům

Zdroj: Vlastní výzkum. Zpracováno v SPSS verzi 16,0.

Otázka č. 15: Jaké klady vidíte v tom, že je dítě seznamováno se svými právy?

Tabulka 15 Klady v seznamování dětí s jejich právy

	Frekvence	Validní procento
schopnost lépe se zařadit do společnosti	38	26,4
lepší možnost obrany	67	46,5
prevence kriminality	16	11,1
vnímání povinností	23	16,0
celkem	144	100,0

Zdroj: Vlastní výzkum. Zpracováno v SPSS verzi 16,0.

Schopnost lépe se zařadit do společností vidí jako klad 38 (26,4%) respondentů. Lepší možnost obrany uvádí 67 (46,5%) dotázaných. 16 (11,1%) vnímají jako klad seznamování s právy prevenci kriminality a 23 (16,0%) vidí jako klad možnost lépe vnímat povinnosti.

Otázka č. 16: Vidíte nějaké zápory v tom, že je dítě seznamováno se svými právy?

Tabulka 16 Zápory v seznamování dětí s právy

	Frekvence	Validní procento
ano	27	18,8
ne	117	81,2
celkem	144	100,0

Zdroj: Vlastní výzkum. Zpracováno v SPSS verzi 16,0.

27 (18,8%) respondentů vidí zápory v tom, že je dítě seznamováno se svými právy (bližší viz tabulka níže). Kdež to 117 (81,2%) dotázaných má zcela opačný názor.

Nejčastější odpovědi na možnost „ANO“ u otázky č. 16

- dítě může ublížit pedagogovi, dospělým..., protože si je vědomo, že je právně nepostížitelné
- děti většinou znají svá práva, povinnosti však ne
- někdy zneužívání práv
- překrucování některých informací, nepochopení práva ze strany dítěte a vynucování si ho nevhodným způsobem
- špatné pochopení jejich významu

Otázka č. 17: Vidíte nějaká rizika v nedostatečném právním povědomí dětí?

Tabulka 17 **Rizika nedostatečného právního povědomí**

	Frekvence	Validní procento
ne	21	14,6
ano	123	85,4
celkem	144	100,0

Zdroj: Vlastní výzkum. Zpracováno v SPSS verzi 16,0.

21 (14,6%) ze všech 144 respondentů vidí riziko v nestatečném právním povědomí oproti tomu 123 (85,4%) žádná rizika nevidí.

Nejčastější odpovědi na možnost „ANO“ u otázky č. 17

- dětská kriminalita
- rozvoj šikany a týrání dětí, domácí násilí, zneužívání
- neschopnost bránit se vůči trestné činnosti a hájit svá práva
- někdy zneužívání práv, díky špatnému pochopení jejich významu
- vybrání si z práva jenom to, co se jim hodí

Otázka č. 18: Ve kterých oblastech práv vidíte u dětí největší nedostatky?

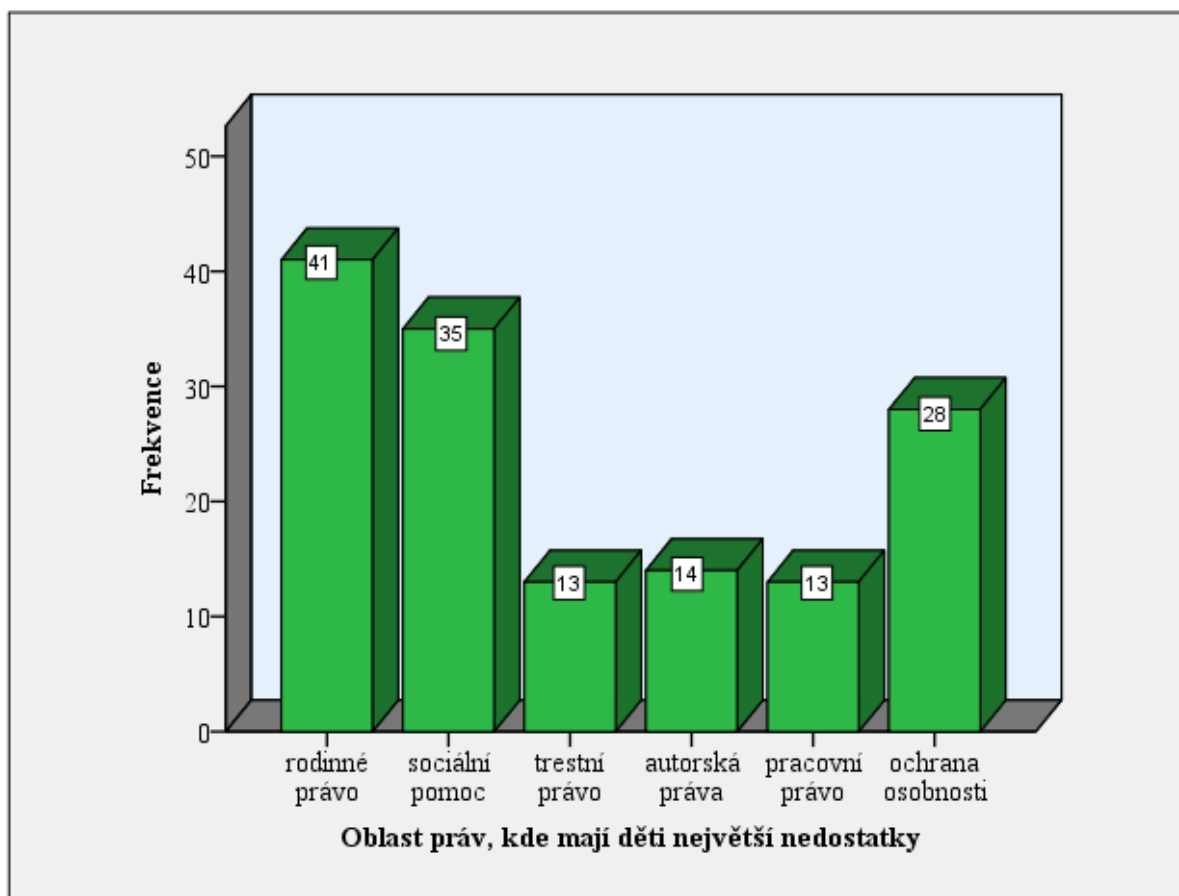
Tabulka 18 Oblasti s největšími nedostatky

	Frekvence	Validní procento
rodinné právo	41	28,5
sociální pomoc	35	24,3
trestní právo	13	9,0
autorská práva	14	9,7
pracovní právo	13	9,0
ochrana osobnosti	28	19,4
celkem	144	100,0

Zdroj: Vlastní výzkum. Zpracováno v SPSS verzi 16,0.

Jako oblast s největšími nedostatky uvádí 41 (28,5%) respondentů rodinné právo. Jako další sociální pomoc a to v 35 (24,3%) případech. Trestní právo zmiňuje jako oblast s nedostatky 13 (9,0%) respondentů. Autorská práva vnímá 14 (9,7%) jako nejvíce nedostatkovou oblast. Pracovní právo se vyskytlo u 13 (9,0%) odpovídajících. A v neposlední řadě také ochrana osobnosti, tu uvedlo 28 (19,4%) respondentů.

Graf 10 Oblasti s největšími nedostatky

Zdroj: Vlastní výzkum. Zpracováno v SPSS verzi 16,0.

Otázka č. 19: Ve kterých oblastech dětských práv mají děti, podle Vás, nejvíce znalostí?

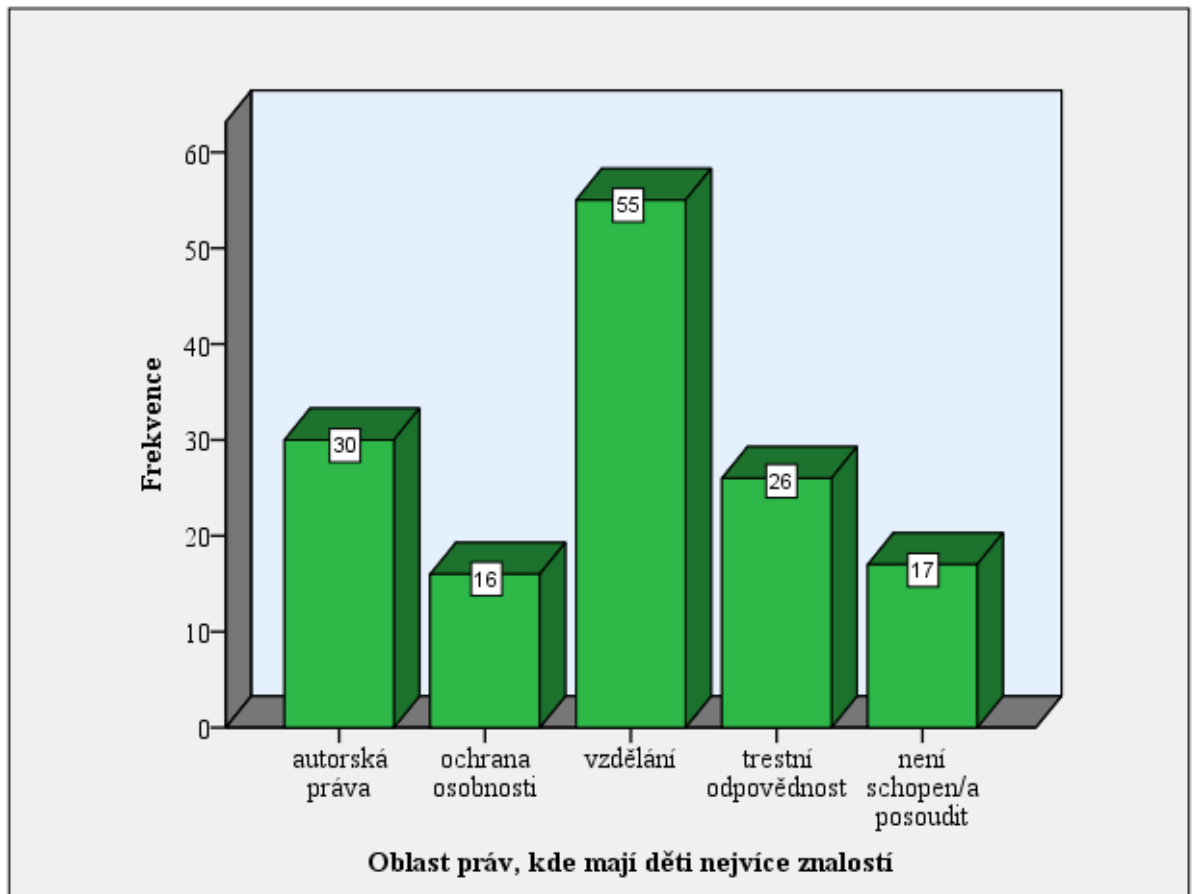
Tabulka 19 **Oblasti s největšími znalostmi**

	Frekvence	Validní procento
autorská práva	30	20,8
ochrana osobnosti	16	11,1
vzdělání	55	38,2
trestní odpovědnost	26	18,1
není schopen/a posoudit	17	11,8
celkem	144	100,0

Zdroj: Vlastní výzkum. Zpracováno v SPSS verzi 16,0.

Tabulka 21 nám poskytuje opačný pohled na věc než výše uvedená tabulka. Jako oblast, ve které mají děti nejvíce znalostí, uvádí 30 (20,8%) dotázaných autorská práva. Další z uváděných oblastí je v 16 (11,1%) případech ochrana osobnosti. Nejčastěji uváděnou oblastí bylo vzdělání a to u 55 (38,2%) dotázaných. Trestní odpovědnost byla zastoupena ve 26 (18,1%) případech a 17 (11,8%) dotázaných nebylo bohužel schopno tuto otázku posoudit.

Graf 11 Oblasti s největšími znalostmi

Zdroj: Vlastní výzkum. Zpracováno v SPSS verzi 16,0.

Otázka č. 20: Jakými dalšími způsoby by se dalo zvyšovat právní povědomí dětí?

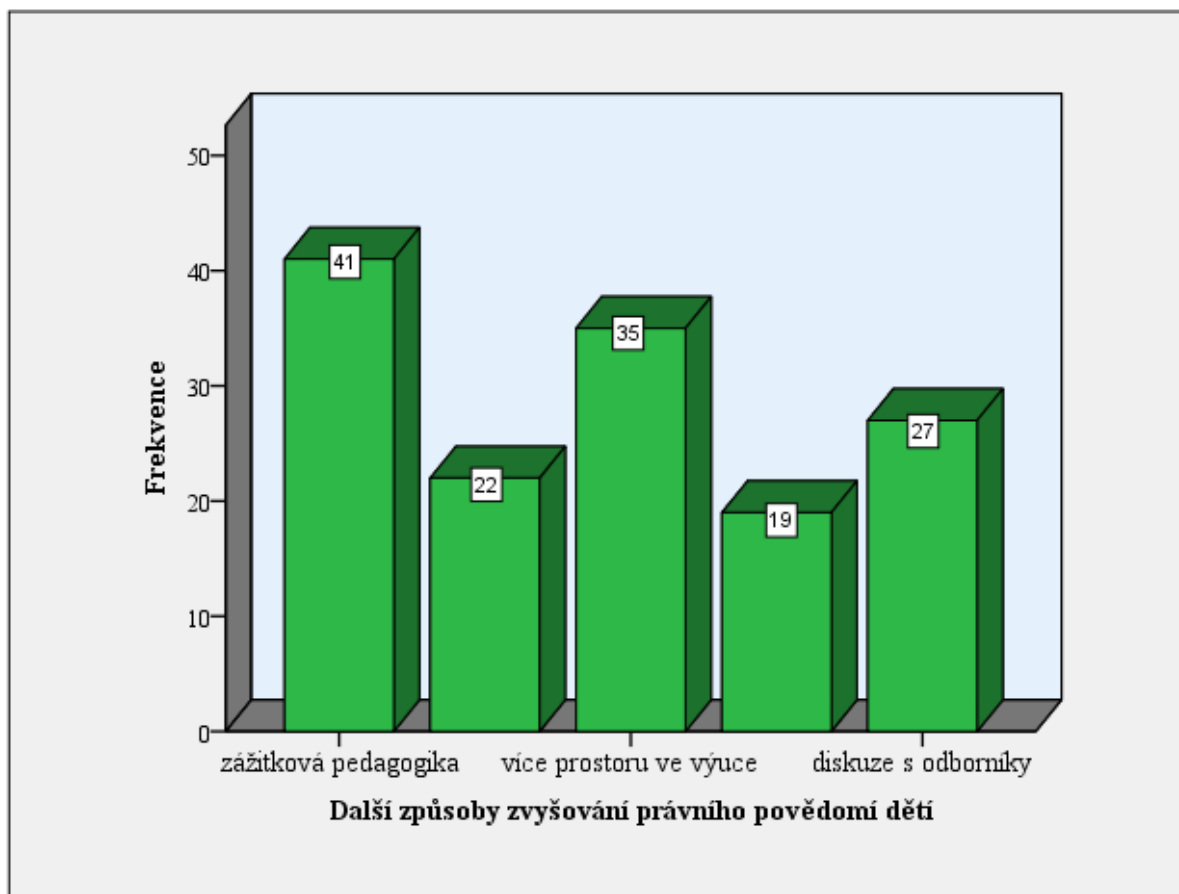
Tabulka 20 Další způsoby zvyšování právního povědomí

	Frekvence	Validní procento
zážitková pedagogika	41	28,5
prostřednictvím médií	22	15,3
více prostoru ve výuce	35	24,3
přednášky	19	13,2
diskuze s odborníky	27	18,8
celkem	144	100,0

Zdroj: Vlastní výzkum. Zpracováno v SPSS verzi 16,0.

Dalšími způsoby, kterými by se dalo zvyšovat právní povědomí je dle respondentů zážitková pedagogika. Tuto možnost uvedlo 41 (28,5%) z celkového počtu 144 dotázaných. 22 (15,3%) respondentů by zvyšovala právní povědomí dětí prostřednictvím médií. Více prostoru ve výuce by uvítalo 35 (24,3%) osob. Přednášky, jako další možný způsob by využilo 19 (13,2%) dotázaných. 27 (18,8%) by jako další možný způsob vidělo diskuzi s odborníky.

Graf 12 Další způsoby zvyšování právního povědomí

Zdroj: Vlastní výzkum. Zpracováno v SPSS verzi 16,0.

Otázka č. 21: Znáte některé projekty, které se zabývají zvyšováním právního povědomí dětí?

Tabulka 21 Projekty zabývající se zvyšováním právního povědomí dětí

	Frekvence	Validní procento
neznám	72	50,0
znám, ale nevím název	32	22,2
znám	40	27,8
celkem	144	100,0

Zdroj: Vlastní výzkum. Zpracováno v SPSS verzi 16,0.

Projekty, které se zabývají zvyšováním právního povědomí dětí, nezná 72 (50%) respondentů. 32 (22,2%) dotázaných některý z projektů zná, avšak neví jeho název. Ve 40 (27,8%) případech nějaký projekt znali.

Nejčastější odpověď na možnost „ZNÁM“ u otázky č. 21

- Rubikon
- Čí je dítě?
- Nadace naše dítě
- Na jedné lodi

Otázka č. 22: Myslíte si, že je dostatek mimoškolních projektů, které by se zabývaly zvyšováním právního povědomí dětí?

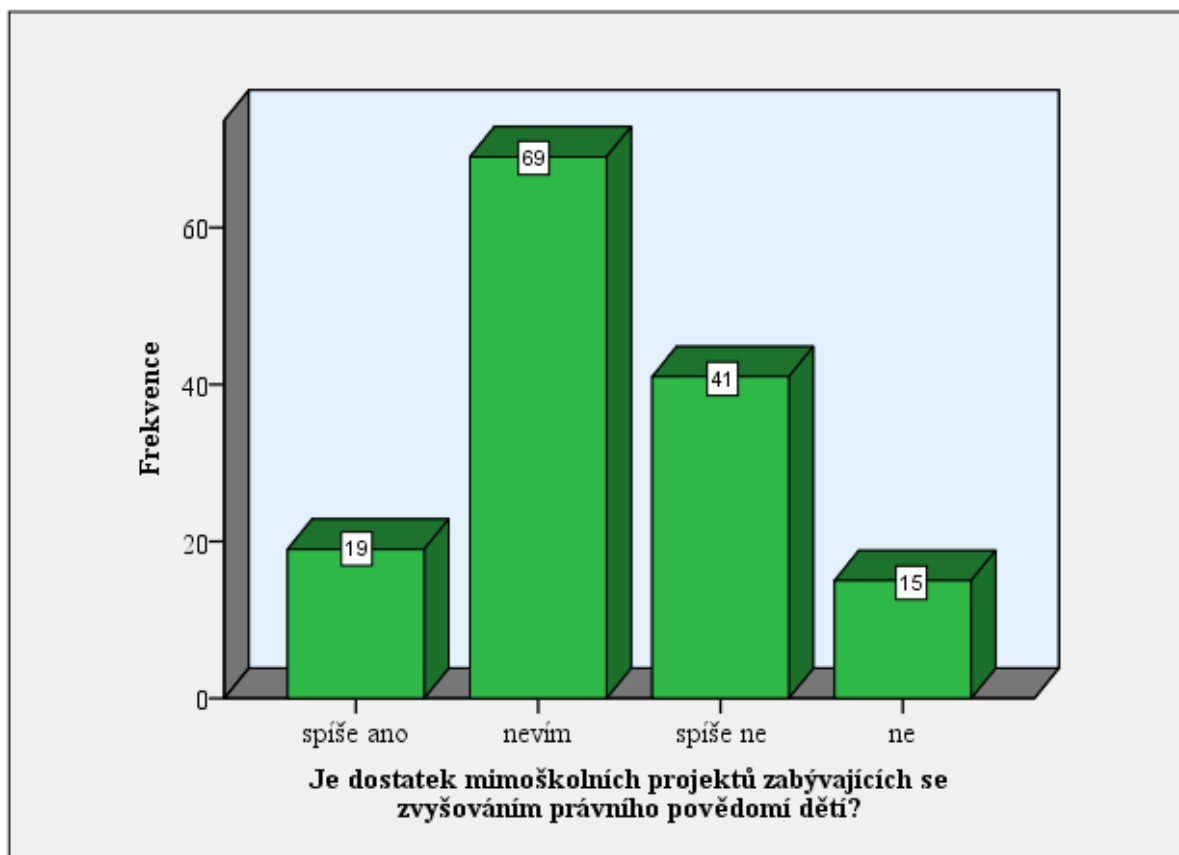
Tabulka 22 **Je dostatek mimoškolních projektů?**

	Frekvence	Validní procento
spíše ano	19	13,2
nevím	69	47,9
spíše ne	41	28,5
ne	15	10,4
celkem	144	100,0

Zdroj: Vlastní výzkum. Zpracováno v SPSS verzi 16,0.

Na otázku, zda si respondenti myslí, že je dostatek mimoškolních projektů odpovědělo 19 (13,2%) spíše ano. 69 (47,9%) dotázaných nevědělo. Spíše ne uvedlo 41 (28,5%) respondentů. A odpověď ne zvolilo 15 (10,4%) dotázaných.

Graf 13 Je dostatek mimoškolních projektů?

Zdroj: Vlastní výzkum. Zpracováno v SPSS verzi 16,0.

Otázka č. 23: Znáte některé z organizací, které se zabývají dětskými právy?

Tabulka 23 Znalost organizací zabývajících se právy

	Frekvence	Validní procento
neznám	26	18,1
znám, ale nevím název	41	28,5
znám	77	53,5
celkem	144	100,0

Zdroj: Vlastní výzkum. Zpracováno v SPSS verzi 16,0.

V této tabulce můžeme vidět přehled toho, zda respondenti znají některé organizace, které se zabývají dětskými právy. Na tuto otázku odpovědělo 26 (18,1%) respondentů, že neznají. 41 (28,5%) dotázaných nějakou organizaci zná, avšak neví název. Odpověď znám zvolilo z celkového počtu 144 respondentů 77 (53,5%).

Nejčastější odpovědi na možnost „ZNÁM“ u otázky č. 23

- Casiopea
- Dětský fond OSN
- UNICEF
- Linka důvěry

Otázka č. 24: Jaká je, dle Vašeho názoru nabídka možností zvyšování právního povědomí dětí v Jihočeském kraji?

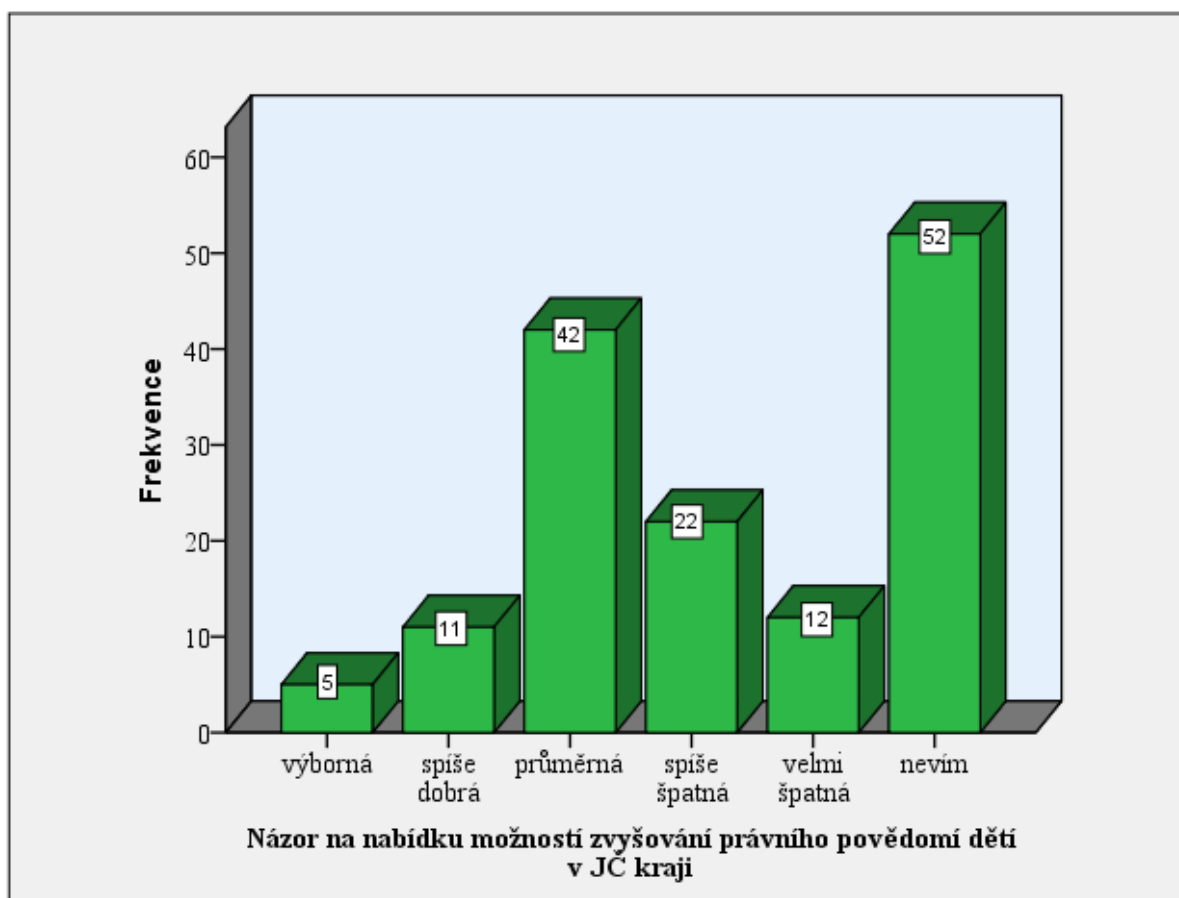
Tabulka 24 Nabídka zvyšování právního povědomí v Jihočeském kraji

	Frekvence	Validní procento
výborná	5	3,5
spíše dobrá	11	7,6
průměrná	42	29,2
spíše špatná	22	15,3
velmi špatná	12	8,3
nevím	52	36,1
celkem	144	100,0

Zdroj: Vlastní výzkum. Zpracováno v SPSS verzi 16,0.

5 (3,5%) respondentů se domnívá, že nabídka možností zvyšování právního povědomí v Jihočeském kraji je výborná. Spíše dobrou nabídku možností vidí 11 (7,6%) dotázaných. Odpověď je průměrná zvolilo 42 (29,2%) dotázaných. K možnosti je spíše špatná se respondenti přiklonili ve 22 (15,3%) případech. Jako velmi špatnou vnímá nabídku možností v Jihočeském kraji 12 (8,3%) respondentů. 52 (36,1%) dotázaných nevědělo na tuto otázku odpověď.

Graf 14 Nabídka zvyšování právního povědomí v Jihočeském kraji

Zdroj: Vlastní výzkum. Zpracováno v SPSS verzi 16,0.

Otázka č. 25: Uvítal/a byste nějaké další vzdělávání v oblasti dětských práv?

Tabulka 25 Další vzdělávání

	Frekvence	Validní procento
ano	40	27,8
spíše ano	69	47,9
nevím	16	11,1
spíše ne	18	12,5
ne	1	0,7
celkem	144	100,0

Zdroj: Vlastní výzkum. Zpracováno v SPSS verzi 16,0.

Na otázku týkající se dalšího vzdělávání v oblasti dětských práv odpovídalo 40 (27,8%) ano. Spíše ano uvedlo jako odpověď na tuto otázku 69 (47,9%) dotázaných. 16 ze 144 respondentů odpovědělo nevím. Spíše ne odpovědělo 18 (12,5%) dotázaných. Pouze jeden respondent (0,7%) si vybral odpověď ne.

Nejčastější odpovědi na možnost „ZNÁM“ u otázky č. 25

- kurzy
- beseda s odborníky a příklady z praxe
- didaktické pomůcky, seminář, konfrontace zkušeností
- e-learning
- přednášky, interní školení, zapojení se do nějakého projektu

4.2 Statistická část

Data získaná z výzkumu byla statisticky zpracována za pomoci statistických metod, které jsou uvedeny v kapitole Metodika. Z důvodu statistického testování, byly některé otázky rekatégorizovány.

H1: Pedagogové považují znalosti dětí v Jihočeském kraji v oblasti jejich práv za nedostatečné.

H2: Školní psychologové považují znalosti dětí v Jihočeském kraji v oblasti jejich práv za nedostatečné.

Hypotézy byly testovány na základě těchto otázek:

č. 4: Jaké je vaše povolání?

č. 6: Mají děti povědomí o svých právech?

č. 7: Jak byste ohodnotil/a úroveň znalostí dětí v oblasti jejich práv?

č. 8: Jaký je Váš názor na potřebnost zvyšování právního povědomí dětí?

Tabulka 26 Povolání respondentů v závislosti na jejich názoru na to, zda děti mají povědomí o svých právech. (Znaménkové schéma)

Povolání	Mají děti povědomí o svých právech?	
	ano; spíše ano	spíše ne; ne
pedagog	+++	---
školní psycholog	0	0
sociální pracovník	---	+++
psycholog	0	0

Zdroj: Vlastní výzkum. Zpracováno v SPSS verzi 16,0.

Vysvětlivky k tabulce: +++/--- (pro hladinu významnosti $\alpha \leq 0,001$)

Z tabulky 26 nám vyplývá, že pedagogové si statisticky častěji myslí, že děti mají či spíše mají povědomí o svých právech na rozdíl od sociálních pracovníků, kteří si to nemyslí.

Tabulka 27 **Statistická významnost mezi povoláním respondentů a jejich názorem na to, zda děti mají povědomí o svých právech (Pearson chi - kvadrát test)**

		Mají děti povědomí o svých právech?
Povolání	Signifikance	0,000 ^a

Zdroj: Vlastní výzkum. Zpracováno v SPSS verzi 16,0.

Výsledky jsou založeny na jiných než prázdných řádcích a sloupcích.

a. Více než 33,3% buněk má očekávanou četnost menší než 5.

Minimální očekávaný počet je 3,31.

Na základě údajů z výše uvedené tabulky lze říci, že nemůžeme s jistotou potvrdit statisticky významný vztah mezi povoláním a tím, zda děti mají povědomí o svých právech. Na tyto závěry musíme pohlížet jako na pouze ilustrativní, je nutné je ověřit na širším počtu respondentů.

Tabulka 28 Typ zařízení, ve kterém respondenti pracují v závislosti na názoru, zda děti mají právní povědomí. (Znaménkové schéma)

typ zařízení, ve kterém respondenti pracují	ano; spíše ano	spíše ne; ne	celkem
školské	69	42	111
nestátní nezisková organizace	7	26	33
celkem	76	68	144
školské	+++	---	
nestátní nezisková organizace	---	+++	

Zdroj: Vlastní výzkum. Zpracováno v SPSS verzi 16,0.

Vysvětlivky k tabulce: +++/-- (pro hladinu významnosti $\alpha = 0,001$)

Z tabulky 28 nám vyplývá, že lidé zaměstnaní ve školství si myslí, že děti mají či spíše mají povědomí o svých právech na rozdíl od respondentů zaměstnaných v neziskových, kteří si to nemyslí.

Tabulka 29 **Statistická významnost mezi typem zařízení, ve kterém respondenti pracují a tím, zda děti mají povědomí o svých právech. (Pearsonův Chí-kvadrát test)**

		Mají děti povědomí o svých právech?
Typ zařízení	Signifikance	0,000 ^a

Zdroj: Vlastní výzkum. Zpracováno v SPSS verzi 16,0.

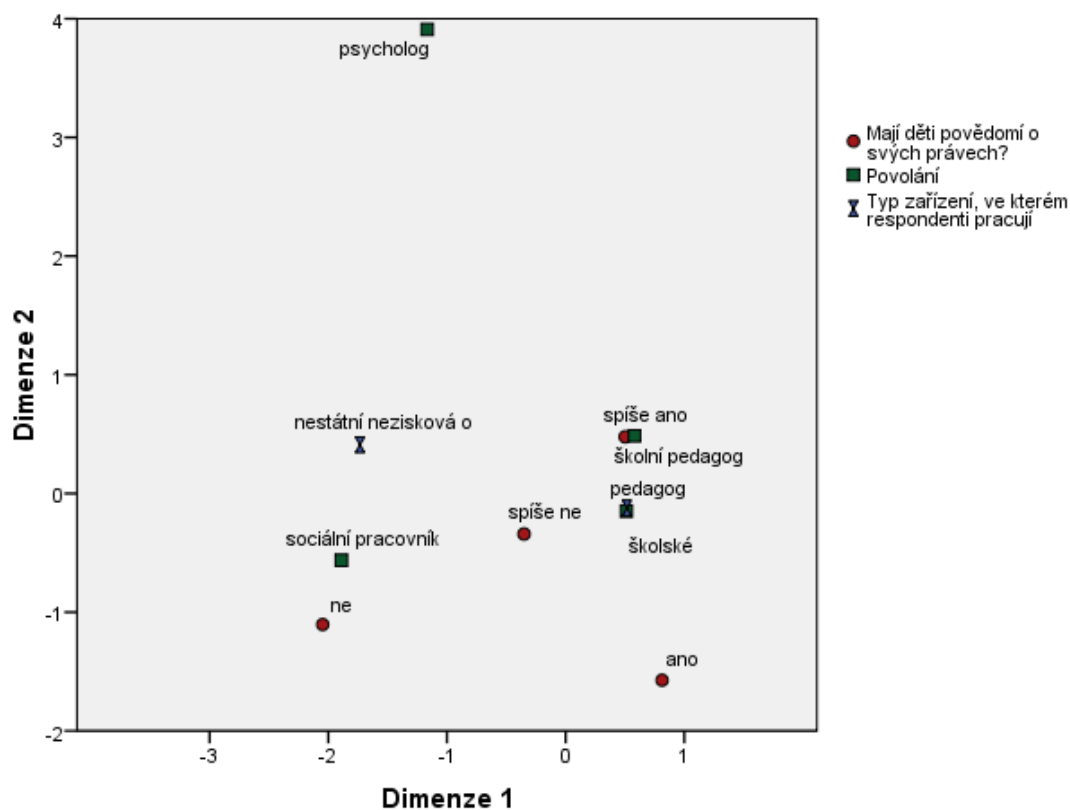
Výsledky jsou založeny na jiných než prázdných řádcích a sloupcích.

a. 0 buněk má (0%) očekávanou četnost menší než 5.

Minimální očekávaný počet je 15,58.

Z výše uvedené tabulky je patrné, že test byl prokázán, tzn., že byl prokázán statisticky významný vztah mezi názory na právní povědomí u pracovníků v neziskových organizacích a pedagogických pracovníků.

Graf 15 Korespondenční analýza vztahu mezi Povoláním a společně s typem zařízení, ve kterém respondenti pracují a tím, zda děti mají povědomí o svých právech

Zdroj: Vlastní výzkum. Zpracováno v SPSS verzi 16,0

Oprava: Školní psycholog (ne pedagog)

Z výše uvedeného grafu je zřejmé, že existuje rozdíl mezi názory sociálních pracovníků (pracovníků NNO) a pedagogických pracovníků (tedy školských zařízení) na to, zda děti mají povědomí o svých právech. Osa X (tzn. dimenze 1) je osou hodnocení dětského právního povědomí. Graf by bylo možné (opticky) rozdělit na dvě části, kde jednu část představují právě NNO se zastoupením sociálního pracovníka a druhou část školské zařízení s pedagogem a školním psychologem.

Tabulka 30 **Statistická významnost mezi povoláním respondentů a úrovní znalostí dětí v oblasti jejich práv. (Pearson Chí-kvadrát test)**

		Úroveň znalostí dětí v oblasti jejich práv
Povolání	Signifikance	0,425 ^a

Zdroj: Vlastní výzkum. Zpracováno v SPSS verzi 16,0

Výsledky jsou založeny na jiných než prázdných řádcích a sloupcích.

a. 7 buněk (58,3%) má očekávanou četnost menší než 5.

Ve výše uvedené tabulce jsou popsány vztahy mezi povoláním respondentů a úrovní znalostí dětí v oblasti jejich práv. Z tabulky lze vyčíst, že se nepotvrdily vztahy mezi jednotlivými parametry, je proto nutné brát údaje jako pouze informativní, které by bylo třeba ověřit na větším počtu respondentů i vzhledem k množství neobsazených buněk.

Tabulka 31 Statistická významnost mezi typem zařízení, ve kterém respondenti pracují odpověďmi na otázku „Jak byste ohodnotil/a úroveň znalostí dětí v oblasti jejich práv.“ (Pearsonův chí-kvadrát test)

		Úroveň znalostí dětí v oblasti jejich práv
Povolání	Signifikance	0,199 ^a

Zdroj: Vlastní výzkum. Zpracováno v SPSS verzi 16,0

Výsledky jsou založeny na jiných než prázdných řádcích a sloupcích.

a. jedna buňka (16,7%) má očekávanou četnost menší než 5.

Jak je patrné z výše uvedené tabulky, nebyl potvrzen vztah mezi typem zařízení, ve kterém respondenti pracují a názorem na otázku úrovně znalostí dětí v oblasti jejich práv.

Tabulka 32 **Statistická významnost mezi povoláním a názorem na to, zda je potřeba u dětí zvyšovat právní povědomí. (Pearsonův chí-kvadrát test)**

		Názor na potřebnost zvyšování právního povědomí dětí
Povolání	Signifikance	0,512 ^a

Zdroj: Vlastní výzkum. Zpracováno v SPSS verzi 16,0

Výsledky jsou založeny na jiných než prázdných řádcích a sloupcích.

a. 7 buněk (58,3%) má očekávanou četnost menší než 5.

Z tabulky vyplývá, že nebyla potvrzena statistická významnost mezi povoláním respondentů a jejich názorem na, zda je třeba zvyšovat právní povědomí dětí. Na výsledky je však nutno pohlížet pouze informativně vzhledem k porušení předpokladů pro adekvátní použití chí-kvadrát testu. Tento vztah by bylo třeba ověřit na větším počtu respondentů.

Tabulka 33 Statistická významnost mezi typem zařízení, ve kterém respondenti pracují a jejich názorem na potřebnost zvyšování právního povědomí dětí. (Pearson chí-kvadrát test)

		Názor na potřebnost zvyšování právního povědomí dětí
Typ zařízení	Signifikance	0,309 ^a

Zdroj: Vlastní výzkum. Zpracováno v SPSS verzi 16,0

Výsledky jsou založeny na jiných než prázdných řádcích a sloupcích.

a. jedna buňka (16,7%) má očekávanou četnost menší než 5.

Z tabulky můžeme vyčíst, že se nepotvrdila statistická významnost mezi typem zařízení, ve kterém respondenti pracují a názorem na to, zda je třeba zvyšovat právní povědomí dětí.

Na základě výše uvedených výsledků Pearson chí-kvadrát testů můžeme říci, že se nepotvrdila statistická významnost vztahů. Lze tedy konstatovat, že hypotéza 1 a 2 (H1: Pedagogové považují znalosti dětí v Jihočeském kraji v oblasti jejich práv za nedostatečné. H2: Školní psychologové považují znalosti dětí v Jihočeském kraji v oblasti jejich práv za nedostatečné.) nebyla potvrzena.

Avšak, byl prokázán statisticky významný vztah mezi názory na právní povědomí u pracovníků v neziskových organizacích a pedagogických pracovníků (viz tabulka 30).

H3: Psychologové v neziskových organizacích vnímají nabídku vzdělávání v oblasti dětských práv za nedostatečnou.

H4: Sociální pracovníci v neziskových organizacích vnímají nabídku vzdělávání v oblasti dětských práv za nedostatečnou.

Hypotézy byly testovány na základě následující otázek:

č. 4: Jaké je Vaše povolání?

č. 5: V jakém typu zařízení pracujete?

č. 14: Myslíte si, že je ve školní výuce věnován dostatek času otázkám, které se týkají dětských práv?

č. 22: Myslíte si, že je dostatek mimoškolních projektů, které by se zabývaly zvyšováním právního povědomí dětí?

č. 24: Jaká je, dle Vašeho názoru nabídka možností zvyšování právního povědomí dětí v Jihočeském kraji?

č. 25: Uvítal/a byste nějaké další vzdělávání v oblasti dětských práv?

Tabulka 34 Povolání respondentů v závislosti na tom, jakým způsobem seznamují děti s jejich právy. (Znaménkové schéma)

povolání	diskuzemi	přednáškami	projekty	hrami	modelovými situacemi	celkem
pedagog	26	35	14	13	17	105
školní pedagog	5	1	0	0	0	6
sociální pracovník	6	11	6	0	3	26
psycholog	7	0	0	0	0	7
celkem	44	47	20	13	20	144
pedagog	-	0	0	+	0	
školní pedagog	++	0	0	0	0	
sociální pracovník	0	0	0	0	0	
psycholog	+++	0	0	0	0	

Zdroj: Vlastní výzkum. Zpracováno v SPSS verzi 16,0

Vysvětlivky: +/- (pro hladinu významnosti $\alpha \leq 0,05$), ++/-- (pro hladinu významnosti $\alpha \leq 0,01$), +++/--- (pro hladinu významnosti $\alpha \leq 0,001$)

Ze znaménkového schématu je patrné, že existuje rozdíl mezi jednotlivými povoláními. Psychologové a školní psychologové využívají nejčastěji diskuze, zatím co pedagogové převážně hry.

Tabulka 35 **Statistická významnost mezi povoláním respondentů a tím, jakým způsobem seznamují děti s jejich právy. (Pearson chí-kvadrát test)**

		Jakým způsobem seznamujete děti s jejich právy?
Povolání	Signifikance	0,001 ^a

Zdroj: Vlastní výzkum. Zpracováno v SPSS verzi 16,0

Výsledky jsou založeny na jiných než prázdných řádcích a sloupcích.

a. 13 buněk (65,0%) má očekávanou četnost menší než 5.

Z tabulky 37 je patrné, že byla potvrzena statistická významnost mezi povoláním respondentů a tím, jakým způsobem seznamují děti s jejich právy, avšak nebyla splněna podmínka obsazenosti buněk. Tento vztah má tedy pouze informativní charakter a je nutné jej ověřit na vyšším počtu respondentů.

Tabulka 36 **Statistická významnost mezi povoláním respondentů a názorem na to, zda je ve školní výuce věnován dostatek času výuce práv. (Pearson chí-kvadrát test)**

		Je ve školní výuce věnován dostatek času výuce práv?
Povolání	Signifikance	0,117 ^a

Zdroj: Vlastní výzkum. Zpracováno v SPSS verzi 16,0

Výsledky jsou založeny na jiných než prázdných řádcích a sloupcích.

a. 12 buněk (60,0%) má očekávanou četnost menší než 5.

V tabulce 36 můžeme vidět vztah mezi povoláním respondentů a názorem na to, zda je ve školní výuce věnován dostatek času výuce práva. Toto nebylo potvrzeno. Výsledky jsou pouze informativní vzhledem k porušení adekvátních podmínek pro použití chí-kvadrát testu. Informace by bylo třeba ověřit na větším počtu respondentů.

Tabulka 37 **Statistická významnost mezi povoláním respondentů a jejich názorem nato, zda je dostatek mimoškolních projektů zabývajících se zvyšováním právního povědomí.**

		Je dostatek mimoškolních projektů zabývajících se zvyšováním právního povědomí?
Povolání	Signifikance	0,391 ^a

Zdroj: Vlastní výzkum. Zpracováno v SPSS verzi 16,0

Výsledky jsou založeny na jiných než prázdných řádcích a sloupcích.

a. 7 buněk (58,3%) má očekávanou četnost menší než 5.

V tabulce můžeme vidět, že se nepodařilo potvrdit statistickou významnost mezi povoláním respondentů a jejich názorem na to, zda je dostatek mimoškolních projektů, které se zabývají zvyšováním právního povědomí dětí. Tyto výsledky jsou však pouze informativní vzhledem k nesplnění kritérií nezbytných pro využití chí-kvadrát testu. Tato data by bylo třeba ověřit na vyšším počtu respondentů.

Tabulka 38 Statistická významnost mezi typem zařízení, ve kterém respondenti pracují a odpověďmi na otázku zda je dostatek mimoškolních projektů, které by se zabývaly zvyšováním právního povědomí dětí. (Pearson chí-kvadrát test)

		Je dostatek mimoškolních projektů zabývajících se zvyšováním právního povědomí?
Povolání	Signifikance	0,295 ^a

Zdroj: Vlastní výzkum. Zpracováno v SPSS verzi 16,0

Výsledky jsou založeny na jiných než prázdných řádcích a sloupcích.

a. jedna buňka (16,7%) má očekávanou četnost menší než 5.

Z tabulky 38 můžeme vyčíst, že nebyl potvrzen vztah (hodnota významnosti vyšší než 0,05) mezi typem zařízení, ve kterém respondenti pracují a jejich odpověďmi na otázku, zda je dostatek mimoškolních projektů, které by se zabývaly zvyšováním právního povědomí dětí.

Tabulka 40 Statistická významnost mezi povoláním respondentů a názorem na nabídku možností zvyšování právního povědomí v JČ kraji. (Pearson chí-kvadrát test)

		Názor na nabídku zvyšování právního povědomí v JČ kraji
Povolání	Signifikance	0,237 ^a

Zdroj: Vlastní výzkum. Zpracováno v SPSS verzi 16,0

Výsledky jsou založeny na jiných než prázdných řádcích a sloupcích.

a. 7 buněk (58,3%) má očekávanou četnost menší než 5.

Tabulka 40 nám ukazuje, že statistická významnost mezi povoláním respondentů a názorem na nabídku možností zvyšování právního povědomí v JČ kraji nebyla potvrzena. Na výsledky je nutno pohlížet jako na informativní, vzhledem k nesplnění adekvátnosti podmínek chí-kvadrát testu, které by bylo třeba ověřit na vyšším počtu respondentů.

Tabulka 41 Typ zařízení, ve kterém respondenti pracují v závislosti na názoru na nabídku možností zvyšování právního povědomí v JČ kraji.

Typ zařízení	výborná; spíše dobrá	průměrná; nevím	spíše špatná, velmi špatná	celkem
školské	13	77	21	111
nestátní nezisková organizace	3	17	13	33
celkem	16	94	34	144
školské	0	0	-	
nestátní nezisková organizace	0	0	+	

Zdroj: Vlastní výzkum. Zpracováno v SPSS verzi 16,0

Vysvětlivky: +/- (pro hladinu významnosti $\alpha \leq 0,05$)

Ze znaménkového schématu můžeme vyčíst, že pracovníci z nestátních neziskových organizací vidí nabídku možností zvyšování právního povědomí v Jihočeském kraji za spíše špatnou či velmi špatnou, zatím co, pracovníci ve školství mají opačný názor.

Tabulka 42 **Statistická významnost mezi povoláním respondentů a tím, zda by uvítali další vzdělávání v oblasti dětských práv. (Pearson chí-kvadrát test)**

		Uvítal/a byste další vzdělávání v oblasti dětských práv?
Povolání	Signifikance	0,179 ^a

Zdroj: Vlastní výzkum. Zpracováno v SPSS verzi 16,0

Výsledky jsou založeny na jiných než prázdných řádcích a sloupcích.

a. 7 buněk (58,3%) má očekávanou četnost menší než 5.

Výsledky v tabulce 43 nám říkají, že nebyla potvrzena statistická významnost mezi povoláním respondentů a tím, zda by uvítali další vzdělávání v oblasti dětských práv. Na výsledek je nutné pohlížet jako na informativní, vzhledem k neobsazenosti buněk. Tuto významnost by bylo třeba ověřit na vyšším počtu respondentů.

Tabulka 43 Statistická významnost mezi povoláním respondentů a tím, zda by uvítali další vzdělávání v oblasti dětských práv. (Pearson chí-kvadrát test)

		Uvítal/a byste další vzdělávání v oblasti dětských práv?
Typ zařízení	Signifikance	0,304 ^a

Zdroj: Vlastní výzkum. Zpracováno v SPSS verzi 16,0

Výsledky jsou založeny na jiných než prázdných řádcích a sloupcích.

a. jedna buňka (16,7%) má očekávanou četnost menší než 5.

Jak vyplívá z tabulky 43, nebyl prokázán vztah mezi povoláním respondentů a tím, zda by uvítali další vzdělávání v oblasti dětských práv. Na výsledky je nutno pohlížet jako na informativní.

Tabulka 44 Typ zařízení, ve kterém respondenti pracují v závislosti na odpovědích na otázku, zda by respondenti uvítali další vzdělávání v oblasti dětských práv. (Znaménkové schéma)

Typ zařízení	ano	spíše ano	nevím	spíše ne	ne	celkem
školské	16	66	15	13	1	111
nestátní nezisková organizace	24	3	1	5	0	33
celkem	40	69	16	18	1	144
školské	---	+++	0	0	0	
nestátní nezisková organizace	+++	---	0	0	0	

Zdroj: Vlastní výzkum. Zpracováno v SPSS verzi 16,0

Vysvětlivky: +++/--- (pro hladinu významnosti $\alpha \leq 0,001$)

Znaménkové schéma v tabulce 44 nám ukazuje, že jak pracovníci školského tak i neziskového zařízení by uvítali další vzdělávání v oblasti dětských práv.

Tabulka 45 Statistická významnost mezi typem zařízení, ve kterém respondenti pracují a odpověďmi na otázku, zda by respondenti uvítali další vzdělávání v oblasti dětských práv. (Peasron chí-kvadrát test)

		Uvítal/a byste další vzdělávání v oblasti dětských práv?
Typ zařízení	Signifikance	0,000 ^a

Zdroj: Vlastní výzkum. Zpracováno v SPSS verzi 16,0

Výsledky jsou založeny na jiných než prázdných řádcích a sloupcích.

a. 4 buňky (40%) má očekávanou četnost menší než 5.

V této tabulce byl potvrzen vztah mezi typem zařízení, ve kterém respondenti pracují a odpověďmi na otázku, zda by respondenti uvítali další vzdělávání v oblasti dětských práv, avšak tyto informace musíme považovat pouze za informativní vzhledem k porušení předpokladů pro adekvátní použití chí-kvadrát testu. Tuto otázku možnost by bylo třeba ověřit na větším počtu respondentů.

Z výše uvedených tabulek vyplývá, že nebyl potvrzen vztahy mezi proměnnými a tudíž se nepodařilo potvrdit hypotézu 3 a 4 (H3: Psychologové v neziskových organizacích vnímají nabídku vzdělávání v oblasti dětských práv za nedostatečnou. H4: Sociální pracovníci v neziskových organizacích vnímají nabídku vzdělávání v oblasti dětských práv za nedostatečnou.)

Tabulka 46 Typ zařízení, ve kterém respondenti pracují v závislosti na znalostech organizací, které se zabývají dětskými právy?

Typ zařízení	neznám	znám, ale nevím název	znám	celkem
školské	23	35	53	111
nestátní nezisková organizace	3	6	24	33
celkem	26	41	77	144
školské	0	0	-	
nestátní nezisková organizace	0	0	+	

Zdroj: Vlastní výzkum. Zpracováno v SPSS verzi 16,0

Vysvětlivky: +/- (pro hladinu významnosti $\alpha \leq 0,05$)

Ze znaménkového schématu můžeme vyčíst, že pracovníci z nestátních neziskových organizací významně častěji znají organizace, které se zabývají dětskými právy na rozdíl od pedagogů, kteří tyto organizace neznají.

Tabulka 47 **Statistická významnost mezi typem zařízení, ve kterém respondenti pracují a tím, zda by uvítali další vzdělávání v oblasti dětských práv. (Pearson chí-kvadrát test)**

		Uvítal/a byste další vzdělávání v oblasti dětských práv?
Typ zařízení	Signifikance	0,039 ^a

Zdroj: Vlastní výzkum. Zpracováno v SPSS verzi 16,0

Výsledky jsou založeny na jiných než prázdných řádcích a sloupcích.

a. nula buněk (0%) má očekávanou četnost menší než 5.

Pearson Chí-kvadrát test v této tabulce prokázal vztah mezi typem zařízení a znalostí organizací, které se zabývají dětskými právy.

5. DISKUZE

Diplomová práce měla za úkol zjistit, zda je potřeba v Jihočeském kraji zvyšovat právní povědomí dětí. To jak uvádí Kovařík, se v případě dětí rozlišuje na pět složek. 1. povědomí o tom, co vlastně právo je a jakou má funkci. 2. Povědomí o tom, že i děti mají svá vlastní práva. 3. povědomí o tom, že práva mají meze. 4. Povědomí o druhé straně práv - povinnosti. 5. Povědomí o spravedlnosti.

Většina provedených výzkumů na ZSF JU byla aplikována na děti. Dosud však nikdo nezkoumal, jaký názor na tuto problematiku mají Ti, kteří dětem tyto informace předávají, tedy pedagogové a také další povolání, která nějakým způsobem pracují s dětmi. Jak uvádí Průcha (2002), pedagogika potažmo pedagogové, vychovávají a vzdělávají člověka a to především dítě s cílem je poznat a aplikovat takové metody, které co nejúčinněji povedou ke vzdělávání a rozvoji osobnosti.

Dalšími respondenty byli školní psychologové a dále sociální pracovníci a psychologové, především z neziskových organizací. To byla základní kritéria pro výzkum.

Byli osloveni respondenti ze základních a středních škol a také neziskových organizací z celého Jihočeského kraje. Můj dojem ze spolupráce s respondenty je takový, že nemají příliš rádi výzkumy a vyplňování dotazníků. Sama jsem se často setkala s názorem, že když už dotazník, tak nejraději pouze s možnostmi „a,b,c“ a co možná nejmenším počtem otázek. Bohužel ne u každého výzkumu je toto možné. Řekla bych, že je to dáno množstvím různých výzkumů, které se často v zařízeních typu školy a neziskových zařízení dělají. Domnívám se, že také z tohoto důvodu bylo nelehké získat odpovídající počet vyplněných dotazníků a proto některá data a z nich vyvozené závěry, není možno generalizovat. K potvrzení některých faktů by bylo třeba provést výzkum s větším počtem respondentů zaměřeným na výše zmíněná povolání.

Celkový počet získaných dotazníků byl 144. Vzato na jednotlivá povolání se výzkumu účastnilo 105 pedagogů, 26 sociálních pracovníků, 6 školních psychologů a 7 psychologů. Výzkumu se zúčastnilo 93,8% žen, mužů bylo pouze 6,2%. Je to dáno tím,

že převážný počet respondentů byli pedagogové a v této sféře, jak je všeobecně známo, jsou převážně zaměstnány ženy.

Věková skladba respondentů byla dle mého názoru rozložena rovnoměrně. Nejpočetnější věkovou skupinou byli 26 - 30 letí v množství 22,9 %, za nimi následovali 41 - 45 letí, se zastoupením 17,4 %. Jako třetí v pořadí za nimi následovali 18 - 25 letí v počtu 13,2%. Dále 31 - 35 let shodně s 36 - 40 let se zastoupením 12,5%. Ve věku 46 - 50 bylo 11,8% a 51 a více let mělo 9,7% respondentů. Z výše uvedených výsledků vyplývá, že jednou z nejméně zastoupených věkových skupin jsou respondenti ve věku 31 - 40 let, vzhledem k tomu, že převážná většina respondentů byly ženy, lze usuzovat, že právě v tomto věku je většina žen na mateřské či rodičovské dovolené. Dle Českého statistického úřadu se narodilo v Jihočeském kraji v roce 2011 dítě 2 400 matkám ve věku 30 - 34 let, což je nejpočetnější skupina žen, která v tomto roce přivedla na svět dítě. Průměrný věk, kdy matky přivádí na svět druhé dítě, je v Jihočeském kraji k roku 2011 31,2 let.

Jako nejvyšší dosažené vzdělání uvedlo vysokoškolské 95,1% respondentů. Vyšší odborné uvedlo 4,9% respondentů. Zbylé varianty základní, střední odborné bez maturity a střední odborné s maturitou neuvedl nikdo z respondentů a to s ohledem na to, že pedagogové a psychologové musí mít dle zákona 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících pouze vysokoškolské vzdělání. Podobně jsou na tom také sociální pracovníci, kterým vysokoškolské či vyšší odborné vzdělání udává zákon 108/2006 Sb. o sociálních službách.

Další část dotazníku se zabývala povoláním respondentů. Jak již bylo výše zmíněno, výzkumu se účastnilo 105 pedagogů, 26 sociálních pracovníků, 6 školních psychologů a 7 psychologů. Jak uvádí Metodická zpráva Národního ústavu pro vzdělání, je v Jihočeském kraji k 24.4. 2012 maximálně 10 školních psychologů tudíž výzkumu se účastnila více než polovina z nich.

Další otázka, v pořadí pátá, byla zaměřena na typ zařízení, ve kterém respondenti pracují. Převážná většina z nich 77,1% pracuje ve školském zařízení, což je jasné vzhledem k celkovému počtu pedagogů, kteří se výzkumu účastnili. 22,9% připadá na sociální pracovníky.

Mají děti povědomí o svých právech? Takto se ptala otázka číslo 6. Zde se respondenti vyjádřili následovně. To, že děti mají povědomí o svých právech, se domnívá 2,1% respondentů. Dotazovaní však jako nejčastější odpověď uvedli, že spíše mají. Toto tvrzení statisticky častěji zastávají pedagogové, kdežto sociální pracovníci mají názor opačný (viz tabulka 26). Jako možnost spíše ne uvedlo 41% respondentů a 6,2 % dotázaných má názor, že děti nemají povědomí o svých právech, což je všeobecná informace nejen v případě dětí.

To, že se pedagogové domnívají, že děti mají povědomí o svých právech, nám nastiňuje Pearson chí- kvadrát test, který určuje statistickou významnost (v tabulce 27), avšak vzhledem k vysoké neobsazenosti buněk nemohla být s jistotou potvrzena a má tudíž pouze informativní charakter. Tuto skutečnost by bylo třeba ověřit na větším počtu respondentů. Podobně je tomu tak je i v případě srovnání typu zařízení, ve kterém respondenti pracují a názoru na to, zda děti mají povědomí o svých právech, jak nám ukazuje tabulka 28. Ze znaménkového schématu vyplývá, že lidé ze školství se domnívají, že děti mají právní povědomí na rozdíl od pracovníků z neziskových organizací, což též potvrzuje chí-kvadrát test (viz tabulka 29) a graf 15.

Data uvedená v předchozím odstavci jsou rozdílná od dosud zjištěných. Například Šachtová, která prováděla výzkum v roce 2009, uvádí, že děti mají nedostatečné právní povědomí, dále uvádí, že z odpovědí je patrné, že jsou jim předkládány pouze obecné informace v rámci předmětů občanská výchova či rodinná výchova. Stejskalová 2008 také potvrzuje, že je stále třeba se zaměřovat na intervenci u dětí. Tyto výzkumy byly však zaměřeny na samotné děti, ne na pedagogy. Jistě by stálo za to, provést hlubší výzkumy právě v této oblasti.

Otázka číslo 7 měla zodpovědět, jak by respondenti ohodnotili úroveň znalostí dětí v oblasti jejich práv. Jako výbornou úroveň znalostí, ohodnotilo tuto otázku 4,2% dotázaných. Spíše dobrou vidí úroveň znalostí dětí v oblasti práv 7,6% respondentů. Nejvíce zastávané stanovisko bylo, že úroveň znalostí je průměrná a to u 56,2% respondentů. Jako spíše špatnou jí vidí 31,2% a velmi špatnou 0,7%. Bohužel nepodařilo se potvrdit vztah mezi povoláním respondentů a jejich hodnocením znalostí práv dětí.

Otázkou číslo 8 je názor na potřebnost zvyšování právního povědomí. Z Úmluvy o právech dítěte vyplývá, že ty státy, které se zavázaly k jejímu plnění, na sebe berou odpovědnost za děti žijící na jejich území a také povinnost podporovat všemi dostupnými způsoby rozvoj jejich právního povědomí. Na tuto otázku odpovídali respondenti nejčastěji, že potřeba zvyšovat právní povědomí je průměrná v 56,2%. Druhou nejčastější odpovědí bylo, že právní povědomí je nedostatečné 29,9%. Spíše dostatečné bylo zastoupeno v 5,2% případech a názor, že právní povědomí dětí je naprosto nedostatečné a je třeba jej zvyšovat, mělo 4,2% respondentů. Toto stejné procento zastupovali respondenti, kteří se domnívají, že právní povědomí dětí je dostatečné a tudíž je není třeba zvyšovat. Statistická významnost mezi povoláním respondentů a názorem na potřebnost zvyšovat právní povědomí se nepotvrdila.

Z výše uvedeného vyplývá, že pedagogové ani školní psychologové nepovažují znalosti dětí v Jihočeském kraji v oblasti jejich práv za nedostatečné. Jak uvádím výše, tato skutečnost je zcela nový poznatek a je v rozporu s výzkumem, které byly dělány s dětmi.

Myslíte si, že mají děti zájem o svá práva? Takto začíná otázka číslo 9. Tabulka 9 nám říká, že většina respondentů 53,5% se domnívá, že spíše ano. 22,9% respondentů je přesvědčena, že děti mají zájem o svá práva. Opak a to spíše ne, vidí 20,1% dotázaných v případě ne, je to 2,8%. Jeden člověk na tuto otázku odpověděl nevim.

Otázka číslo 10 se zaměřila na věk dětí, od kdy by měly být seznamovány se svými právy. Většina respondentů 41,7% se domnívá, že s výukou práva by se mělo začít již v 5-6 letech, následuje 7-8 let v 37,5% případech. To také potvrzuje rámcový vzdělávací program pro základní školy. 11,1% respondentů se domnívá, že nejlepším věkem, od kdy by mělo být dítě seznamováno se svými právy je 13 a více let. 6,9% si myslí, že tím správným věkem je 11-12 let věku dítěte. 9 -10 let vidí jako nejlepší věk pro seznamování s právy 2,8% respondentů.

Otázkou číslo 11 byly oblasti, ve kterých by respondenti doporučili zvyšování právního povědomí. Nejvíce a to 28,5% respondentů by doporučilo zvyšovat právní povědomí v oblasti ochrany osobnosti vzhledem k častým případům šikany a dalšího násilí. Další oblastí, kde by bylo třeba zvyšovat právní povědomí, by mělo být občanské

právo a to ve 22,9%. Právě v této oblasti jak uvádí Šachtová, spolu s trestním právem mají děti nedostatečné znalosti. Respondenti ještě také uvádějí již zmiňované trestní právo v 18,8% dále vzdělání 19,4% a jako poslední sociální pomoc 10,4%.

Otázka číslo 12 se respondentů ptá na to, kde dle jejich názoru čerpají děti nejvíce informací o svých právech. Tabulka 12 znázorňuje, že nejvíce informací děti získávají doma v rodině 39,6% hned za touto možností následuje ve škole 36,1%. S těmito možnostmi se také ztotožňuje Šachtová (2009), která říká, že zejména rodina a škola by měla dítěti průběžně poskytovat informace o jeho právech a také povinnostech. 12,5% respondentů vidí jako nejvíce využívaný zdroj informací televizi. Hned za ní následuje internet v 8,3% případů. Nejméně informací čerpají děti z knih, o tom je přesvědčeno 3,5% respondentů.

Další otázkou, 13 v pořadí je: Jakým způsobem seznamujete ve Vašem zařízení děti s jejich právy? Přednáškami, byla nejčastější odpověď u 32,6% respondentů. Za přednáškami následovali diskuze, ty uvedlo 30,6% dotázaných. Po 13,9% měly projekty a modelové situace. Za pomoci her seznamuje děti s jejich právy 9% respondentů. Šachtová (2009) se domnívá, že je důležité, aby děti získávaly zkušenosti modelovými situacemi, které jsou základem interaktivní výuky. Tabulka 35 prokázala existenci rozdílu mezi jednotlivými povoláními a způsobem, jakým seznamují děti s jejich právy. Psychologové a školní psychologové využívají nejčastěji diskuze, zatím co pedagogové převážně hry. Zde můžeme vidět srovnání. Šachtová se v roce 2009 domnívala, že je důležité, aby děti získávaly znalosti o právech právě modelovými situacemi či hrami a dnes v roce 2012 tento fakt pedagogové uvádějí jako nejčastější způsob seznamování dětí s jejich právy.

Další otázka směřovala na čas, který je věnován ve školní výuce právům. Většina respondentů 38,9% se domnívá, že právům ve školní výuce spíše není věnován dostatek času. Jako druhou nejčastější odpověď byla odpověď nevím v 27,8% případů. Spíše ano se domnívá 21,5% respondentů. Ne není věnován dostatek času výuce práva, tento názor zastává 6,2% respondentů a ano, ve výuce je věnován dostatek času, si myslí 5,6% dotázaných. MŠMT ve svých Učebních plánech vzdělávacích programů uvádí, že o konkrétní hodinové dotaci předmětů rozhoduje ředitel školy, tak aby byl naplněn daný

minimální počet hodin pro předmět. Tudíž vše mají v rukou pouze školy a záleží jen na nich, jak se problematice právního povědomí postaví.

Otázka 15 směřovala na klady, které vidí respondenti v tom, že je dítě seznamováno se svými právy. Nejčastější odpovědí, ve 46,5% byla lepší možnost obrany. K této variantě bych se přiklonila i já. Člověk v dnešním „podvodném“ světě potřebuje mít alespoň nějakou možnost obranu. Za ní následuje schopnost lépe se zařadit do společnosti ve 26,4% případů. Vnímání povinností vidí jako klad 16% respondentů. Kovařík uvádí vnímání povinností za jednu oblast nutnou k tomu, aby se dítě dokázalo posunout od právního povědomí k právnímu vědomí, tedy uváženému postoji k oblasti práva, spravedlnosti a odpovědnosti. Prevenci kriminality zvolilo jako možnost své odpovědi 11,1% dotázaných.

Otázka 16 zkoumala, zda respondenti vidí nějaké zápory v tom, že je dítě seznamováno se svými. Převážná většina lidí 81,2% žádné zápory nevidí. 18,8 % ano. Nejčastějšími důvody byly takové, že dítě může někomu ublížit, protože si je vědomo, že je právně nepostižitelné. Dalším důvodem je, že si děti uvědomují svá práva, povinnosti však ne. Někdy také zneužívání práv. Překrucování některých informací, či nepochopení práva ze strany dítěte a vynuucování si ho nevhodným způsobem.

Ano, u otázky 17, rizika v nedostatečném právním povědomí odpověděli respondenti v 85,4 %. K tomu někteří dodávali, že riziko vidí v dětské kriminalitě. Rozvoji šikany a týrání dětí, domácím násilí či zve neuzívání. Pokud bude mít dítě nehostechné povědomí o právech může tyto zneužívat tím, že si z nich vybere jen to, co se mu hodí. Rizika v nedostatečném právním povědomí nevidí 14,6% respondentů. Přijde mi, že tito respondenti nezašli při uvažování nad touto otázkou příliš do hloubky a nedomysleli tak, co může nedostatečné právní povědomí způsobit a jak víme, neznalost zákona neomlouvá.

Oblastí práv kde vidí respondenti největší nedostatky je rodinné právo, to si myslí 28,5% z nich. Zde respondenti často udávali, že děti bývají často oběťmi manipulací jednoho z rodičů při či po rozvodu. Jak uvádí ČSÚ, počet rozvodů byl v roce 2010 1 863, z toho je 1 148 manželství, kde je jedno a více dětí. Další oblastí, kde respondenti vnímají největší nedostatky je sociální pomoc, tento názor zastává 24,3% z nich. Na ní

navazuje ochrana osobnosti se zastoupením 19,4%. Trestní právo a pracovní právo, ty mají shodně po 9%. Oblast, kde respondenti vidí nejmenší nedostatky, jsou autorská práva, to je v dnešní době pokročilých technologií celkem samozřejmé.

Na tuto otázku navazuje i následující 19, tentokrát ovšem v kladném slova smyslu a to tím, ve kterých oblastech vnímají respondenti, že děti mají největší přehled. Nejvíce uváděným bylo vzdělání 38,2%. Tato možnost je logická vzhledem k množství studujících lidí. Následovala autorská práva s 20,8%. Trestní odpovědnost vnímá jako oblast s nejvíce znalostí 18,1% respondentů. Ochrana osobnosti získala 11,1%. Na otázku nebylo schopno odpovědět 11,8% dotázaných.

Otázka číslo 20 hledala odpovědi na to, jakými dalšími způsoby by se dalo zvyšovat právní povědomí dětí. 28,5% respondentů se domnívá, že za přispění zážitkové pedagogiky. 24,3 % si představuje jako dalším způsob více prostoru ve školní výuce. Jak jsem již uvedla výše, o hodinové dotaci rozhodují ředitelé škol. (MŠMT) Dalším návrhem v pořadí je diskuze s odborníky s 18,8%. 15,3% by rádo, aby další vzdělávání dětí probíhalo prostřednictvím médií. Nejmenší počet v této otázce získali přednášky v podobě 15,3%.

Otázka 21 se ptala respondentů, zda znají některé projekty, které se zabývají zvyšováním právního povědomí dětí. 50% respondentů žádný takový projekt nezná. Domnívám se, že toto procento je poměrně vysoké. Myslím, si že právě tyto respondenti by měli o projektech vědět, právě oni totiž předávají našim dětem nejvíce informací. Bylo by dobré vědět, kam se může můj žák případně klient obrátit, pokud bude mít nějaký problém. Rodiče určitě nemají a ani nemohou mít přehled o těchto projektech. Zde by bylo dobré zvýšit informovanost i ze strany těch, kteří projekty tohoto typu vytváří. 40% respondentů zná nějaký projekt, tyto nejčastěji uváděli - Rubikon, Čí je dítě?, Nadace naše dítě, Na jedné lodi- to je projekt realizovaný v rámci Jihočeského kraje. 22,2% dotázaných nějaký projekt zná, ale neví jeho název. Zde by bylo dobré se zastavit a zamyslet se nad tím, z jakého důvodu respondenti vědí o některých projektech, ale neznají jejich názvy. Je to tím, že jich je příliš mnoho či příliš málo? Je pravdou, že převážná většina z nich se nezaměřuje přímo na zvyšování právního

povědomí, ale spíše na volnočasové aktivity což vyplývá i z databáze Jihočeského kraje - o subjektech působících na území JČ kraje.

Otázka 22. Myslíte si, že je dostatek mimoškolních projektů, které by se zabývaly zvyšováním právního povědomí dětí? Převážná většina respondentů 47,9% odpověděla na tuto otázku neví. Je tedy zřejmé, jak uvádím výše, že je třeba větší propagace těchto projektů. Díky nim by bylo možné docílit většího právního povědomí, vzhledem k větším časovým možnostem než je okleštěná výuka ve školách. Spíše není, to se domnívá 28,5% respondentů. Spíše ano, jsou. Tuto variantu odpovědi zvolilo 13,2% respondentů. A radikální nejsou 10,4%. Mimoškolní projekty samozřejmě jsou, bohužel, jak jsem již naznačila, není je příliš vidět, je to také jistě díky nedostatku financí na samotnou realizaci projektu, natož na jeho masivní medializaci. Mám pocit, že lidé znají pouze ty komerční, které je opravdu vidět a je o nich slyšet.

Znáte některé z organizací, které se zabývají dětskými právy? Tak zněla otázka 23. Nejvíce byla zastoupena možnost znám a to v 53,5% případů. Mezi nejvíce jmenované patřila UNICEF a Linka důvěry. Znam, ale nevím název odpovědělo 28,5% respondentů. 18,1% dotázaných nezná žádnou organizaci. Znaménkové schéma v tabulce 46 ukázalo, že pracovníci z neziskových organizací významně častěji znají organizace, které se zabývají dětskými právy, na rozdíl od pedagogů, kteří tyto organizace neznají. To bylo prokázáno i za pomoci chí-kvadrát testu s hladinou významnosti 0,039. Je tedy zřejmé, že pracovníci z neziskových organizací mají lepší přístup k těmto informacím než pedagogové. Opět by stálo za uvážení, udělat osvětu na toto téma, protože jak uvádí také Kovařík (2001) mělo by být samozřejmostí profesní vybavenost všech, kteří s dětmi pracují.

Otázka 24 se respondentů ptá přímo na Jihočeský kraj a to na to, jaká je nabídka možností zvyšování právního povědomí? Opět zde narážíme na odpověď neví a to u 36,1% respondentů. V Jihočeském kraji momentálně je i bylo realizováno několik projektů na zvyšování právního povědomí jedná se především o akce Policie ČR, ale také projekty soukromých iniciativ jako např. již výše zmíněný projekt Na jedné lodi. 29,2% z dotázaných se domnívá, že je průměrná. Jako spíše špatnou nabídku možností, jak zvyšovat právní povědomí vidí 15,3% respondentů. Za velmi špatnou ji považuje

8,3%. Optimisticky - jako spíše dobrou vidí nabídku v JČ kraji 7,6% dotázaných a jako výbornou 3,5%. I zde můžeme vyčíst určitou zajímavost ze znaménkového schéma v tabulce 42. Z něj vyplývá, že pracovníci v neziskových organizacích vidí nabídku možností zvyšování právního povědomí v JČ kraji za spíše špatnou či velmi špatnou, zatím co, pracovníci ve školství mají názor opačný. Tento fakt jistě vyplývá z větší informovanosti pracovníků v neziskových organizacích.

Celý výzkum završuje otázka číslo 25. Uvítal/a byste nějaké další vzdělávání v oblasti dětských práv? Nejvíce respondentů odpovědělo spíše ano 47,9%, nejčastěji prostřednictvím kurzů, besed s odborníky, příklady z praxe, zapojení do nějakého projektu. Druhá nejčastější možnost byla ano a to u 27,8% respondentů. Spíše by neuvítalo další vzdělávání 12,5% dotázaných. Odpověď na tuto otázku neví 11,1% z nich. Odpověď ne zvolil pouze jeden respondent. Z odpovědí na tuto otázku by bylo možné vyvodit fakt, že i přesto, že se respondenti spíše domnívají, že není třeba zvyšovat právní povědomí (viz otázka 6) by nějaké další vzdělávání uvítali, možná právě prostřednictvím mimoškolních projektů.

6. ZÁVĚR

Diplomová práce se zabývala tím, zda je potřeba zvyšovat právní povědomí u dětí v Jihočeském kraji. V teoretické části, jsou zaneseny definice a témata týkající právního povědomí a práv dětí a dalších témat s tímto souvisejících.

Praktická část práce se zaměřila na jednotlivé profese, které mají co dočinění s dětmi a na to, jak vnímají jejich úroveň právního povědomí.

Pro získání dat bylo užito kvantitativního výzkumu v podobě nestandardizovaného dotazníku. Data z něj získaná byla následně zpracována programem SPSS verzí 16,0. Použity byly následovné statistické analýzy:

- Pearson chí-kvadrát test
- analýza adjustovaných reziduí
- korespondenční analýza.

Cílem práce bylo zjistit, jaká je potřebnost zvyšování právního povědomí u dětí v JČ kraji.

Práce ověřovala tyto hypotézy:

H1: Pedagogové považují znalosti dětí v JČ kraji v oblasti jejich práv za nedostatečné.

H2: Školní psychologové považují znalosti dětí v JČ kraji v oblasti jejich práv za nedostatečné.

H3: Psychologové z neziskových organizací vnímají nabídku vzdělávání v oblasti dětských práv za nedostatečnou.

H4: Sociální pracovníci z neziskových organizací vnímají nabídku vzdělávání v oblasti dětských práv za nedostatečnou.

Hypotézy na základě testování nebyly potvrzeny. Některé závěry výzkumu však nelze brát za 100% vypovídající vzhledem k počtu respondentů.

Statistické testování však odhalilo některá zajímavá fakta. Ze znaménkového schématu vyplynulo, že pedagogové si statisticky častěji myslí, že děti mají či spíše mají povědomí o svých právech na rozdíl od sociálních pracovníků, kteří si to nemyslí. Pearson chí-kvadrát test potvrdil statistickou významnost mezi typem zařízení, ve

kterém respondenti pracují a názorem na to, zda děti mají povědomí o svých právech. Znaménkové schéma dále odhalilo, že existuje rozdíl mezi jednotlivými povoláními a tím, jakým způsobem seznamují děti s jejich právy. Psychologové a školní psychologové využívají nejčastěji diskuze, zatím co pedagogové převážně hry. Další znaménkové schéma odhalilo, že pracovníci z neziskových organizací významně častěji znají organizace, které se zabývají dětskými právy, na rozdíl od pedagogů, kteří tyto organizace neznají. Z dalšího znaménkového schématu vyšlo, že pracovníci v neziskových organizacích vidí nabídku zvyšování právního povědomí v JČ kraji za spíše špatnou či velmi špatnou, zatím co pracovníci ve školství mají opačný názor. Poslední znaménkové schéma nám naznačuje, že jak pracovníci školského, tak neziskového zařízení by uvítali další vzdělávání v oblasti dětských práv. Zde byl potvrzen i statisticky významný vztah.

Tento výzkum přinesl mnohé nové poznatky, které by bylo ještě třeba upřesnit při dalších výzkumech. Výsledky práce mohou být využity některou z neziskových organizací, jako podklad pro realizaci projektů zaměřených, jak na zvyšování právního povědomí dětí, tak i pedagogů. Dále jako pomůcka pro výuku společensko- vědních předmětů.

7. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. BAUDYŠOVÁ, Z. Linka bezpečí a dětská práva. *In Dětská práva v praxi. Sborník příspěvků z 1. mezinárodní konference o dětských právech, Třeboň 29. – 30. května 2002.* Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích: Zdravotně sociální fakulta, 2002. 133 s. ISBN 80-7040-606-2.
2. BŮŽEK, A. Století dítěte a práva dítěte. *Sdružení zastánců dětských práv ČR [online].* 2011[cit. 2012-07-17]. Dostupné z:
<<http://dcicz.org/userfiles/file/sdpc.pdf>>
5. Cassiopeia. *Na jedné lodi.* [online]. 2012 [2012-08-10]. Dostupné z:
<<http://cegv-cassiopeia.cz/search.php?rsvelikost=sab&rstext=all-phpRS-all&rstema=61>>.
6. Český statistický úřad. *Demografická ročenka krajů 2002 - 2011.* [online], [2012-08-10]. Dostupné z:
<[http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/29003BA60C/\\$File/40271203.pdf](http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/29003BA60C/$File/40271203.pdf)>.
7. Český statistický úřad. *Statistická ročenka Jihočeského kraje 2011.* [online], [2012-08-10]. Dostupné z:
<http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/krajkapitola/311011-11-r_2011-04>.
8. DUNOVSKÝ, J. *Sociální pediatrie.* Praha: Grada, 1999. ISBN 80-7169-254-9.
9. DAVID, R. *Práva dítěte.* Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 1999. ISBN 80-7182-076-8.

10. DUNOVSKÝ, J. Úmluva o právech dítěte a práva dětí v České republice. In: *Dětská práva v praxi. Sborník příspěvků z 1. mezinárodní konference o dětských právech, Třeboň 29. – 30. května 2002.* Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích: Zdravotně sociální fakulta, 2002. ISBN 80-7040-606-2.
11. HARTL, P. - HARTLOVÁ, H. *Velký psychologický slovník.* 4. vyd. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-686-5.
12. HELUS, Z. *Dítě v osobním pojetí: obrat k dítěti jako výzva jako úkol pro rodiče i učitele.* Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-888-0.
13. JEŘÁBEK, J. - KRČKOVÁ, S. - HUČÍNOVÁ, L. *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia.* Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007. ISBN 978-80-87000-11-3.
14. Jihočeský kraj. *Databáze subjektů působících v oblasti zájmové činnosti dětí a mládeže.* [online]. 2012 [2012-08-10]. Dostupné z:
<[http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par\[id_v\]=1052&par\[lang\]=CS](http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par[id_v]=1052&par[lang]=CS)
15. KOVAŘÍK, J. *Dětská práva, právní povědomí, participace dětí a sociální služby.* České Budějovice: Zdravotně sociální fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, 2001. ISBN 80-7040-531-7.
16. KOZLOVÁ, L. - KUBELOVÁ, V. *Jak psát bakalářskou a diplomovou práci.* České Budějovice: Zdravotně sociální fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, 2009. ISBN 978-80-7394-155-0.
17. KRAUSOVÁ, L. - NOVOTNÁ, V. *Sociálně-právní ochrana dětí.* Praha: ASPI, 2006. ISBN 80-7357-214-1.

18. KREJČOVÁ, L. - MASÁKOVÁ, V. Metodická zpráva. Analýza odbornosti pracovníků školských poradenských zařízení v jednotlivých krajích ČR. *Národní ústav pro vzdělání*. [online]. 24.4.2012 [2012-08-10]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/projekty/novinky?highlightWords=Metodicka_zprava_1_SPZ.doc>
19. KROTKÁ, J. *Práva dítěte. Filozoficko - právní analýza problému*. Brno, 2012, Diplomová práce na Právnické fakultě Masarykovy univerzity v Brně. Vedoucí diplomové práce doc. PhDr. Tatiana Machalová, CSc.
20. KRŽIŽOVÁ I. a kol. *Znalosti, dovednosti a postoje čtrnáctiletých žáků v oblasti výchovy k občanství, Zpráva o výsledcích mezinárodního výzkumu*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2001. ISBN neuvedeno.
21. LOPATKA, A. Význam Úmluvy o právech dítěte. In: *Dětská práva, právní povědomí, participace dětí a sociální služby*. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích: Zdravotně sociální fakulta, 2001. ISBN 80-7040-531-7.
22. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Rámcový vzdělávací program pro základní školy a Standardy pro základní vzdělání*. 2010 [online] [2012-07-11]. Dostupné z: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/opatreni-ministra-skolstvi-mladeze-atelovychovy-kterym-se2?highlightWords=r%C3%A1mcov%C3%BD+vzd%C4%9B%C3%A1vac%C3%AD+program>>.
23. MŠMT. *Zákon č. 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů*. [online], [2012-08-10]. Dostupné z: <<http://www.msmt.cz/ministerstvo/zakon-o-pedagogickych-pracovnicich-a-o-zmene-nekterych-zakonu-1>>

24. MŠMT. *Učební plány vzdělávacích programů základního vzdělávání od 1. září 2010*. [online], [2012-08-10]. Dostupné z: <<http://www.msmt.cz/file/11088>>
25. O Rubikonu. *Rubikon*. [online],[2012-08-08]. Dostupné z: <<http://projektrubikon.cz/co-je-rubikon/7-o-rubikonu.html>.
26. Policie ČR. *Ajaxův zápisník*. [online]. 2012 [2012-08-10]. Dostupné z: <<http://www.policie.cz/clanek/ajaxuv-zapisnik-328720.aspx>> a <<http://www.policie.cz/clanek/ajaxuv-zapisnik-660771.aspx>>
27. Policie ČR. *Zpackané životy*. [online]. 2012 [2012-08-10]. Dostupné z: <<http://www.policie.cz/clanek/akce-a-projekty-zpackane-zivoty.aspx>>
28. PRŮCHA, J. *Moderní pedagogika*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7367-047-X.
29. PRŮCHA, J. - WALTWROVÁ, E. - MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 1.vyd. Praha: Portál, 1995. ISBN 80-7178-029-4.
30. STEJSKALOVÁ, J. *Implementace dětských práv a právního povědomí u dětí školního věku a vzdělávací kurz v oblasti dětských práv formou e-learningu*. České Budějovice, 2008, Disertační práce na Zdravotně sociální fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Vedoucí práce doc. PhDr. Adéla Mojžíšová, Ph.D.
31. STEJSKALOVÁ, J. - DVOŘÁKOVÁ, J. Centra ústavu sociální práce ZSF JU - Centrum práv dítěte. In *Ústav sociální práce*. České Budějovice: Ústav sociální práce ZSF JU, 2010. ISBN 978-80-7394-203-8.

32. ŠACHTOVÁ, Z. *Právní povědomí u dětí základních škol*. České Budějovice, 2009, Diplomová práce na Zdravotně sociální fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Vedoucí práce Mgr. Pavel Vácha.
33. TOMÁŠKOVÁ, P. – BUBLEOVÁ, V. – KOVAŘÍK, J. – HALFEROVÁ, H. *Práva dětí*. Copyright © 2002 - 2008 Český helsinský výbor / webmaster Tomáš Křivánek / Powered by phpRS [online]. [citováno 2009-2-26]. Dostupné z: <http://www.helcom.cz/view.php?cisloclanku=2003061831>.
34. VERHELLEN, E. *Convention on the Rights of the Child*. Apeldoorn: Garant, 2000. ISBN 978-9-04411-081-4.
35. ZIERHUTOVÁ, J. - DVOŘÁKOVÁ, J. Children and the Convention on the Rights of the Child. In *Health and Social Questions of Childhood in European Context*. International Academic Conference. 1st issue. University of South Bohemia in České Budějovice: Faculty of Health and Social Studies, 2006. 120 s. ISBN 80-7040-911-8.
36. Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání in *Úplné znění zákonů č. 895 Školství*. Ostrava: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-916-1.
37. Zákon č. 40/ 1964 Sb., občanský zákoník in *Úplné znění zákonů č. 881 Občanský zákoník a související předpisy*. Ostrava: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-902-4.
38. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách in *Úplné znění zákonů č. 879 Sociální zabezpečení 2012*. Ostrava: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-900-0.

10.KLÍČOVÁ SLOVA

Deklarace práv dítěte

Dětská práva

Dítě

Právní povědomí

Rámcový vzdělávací program

Úmluva o právech dítěte

11.PŘÍLOHY

Příloha č. 1

Dobrý den,

jmenuji se Bc. Lucie Stanislavová a jsem studentkou 2. ročníku Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích oboru Rehabilitační - psychosociální péče o postižení dětí, dospělé a seniory. V současné době píši diplomovou práci na téma: „ZVYŠOVÁNÍ PRÁVNÍHO POVĚDOMÍ U DĚTÍ V JIHOČESKÉM KRAJI“ a právě z tohoto důvodu se na Vás obracím s prosbou o vyplnění tohoto dotazníku, který mi poslouží jako podklad pro moji práci.

Tento dotazník je ***zcela anonymní***, informace z něj budou použity pouze pro statistické zpracování do mé diplomové práce.

Předem děkuji za spolupráci a přeji příjemný den.

Pokyny pro vyplnění:

Odpovědi prosím zakroužkujte, v případě elektronického vyplňování je tučně zvýrazněte, podtrhněte nebo označte jinou barvou, případně doplňte. Viz příklad:

Př.: Pohlaví

- 1. žena**
 2. muž
-

1) Pohlaví

1. žena
2. muž

2) Jaký je Váš věk?

1. 18 – 25 let
2. 26 – 30 let
3. 31 – 35 let
4. 36 – 40 let
5. 41 – 45 let
6. 46 – 50 let
7. 51 let a více

3) Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

1. základní
2. střední odborné bez maturity (vyučen)
3. střední odborné s maturitou
4. gymnázium
5. vyšší odborné
6. vysokoškolské

4) Jaké je Vaše povolání?

1. pedagog
2. školní psycholog
3. sociální pracovník
4. psycholog
5. jiné (*uved'te prosím jaké*)
.....

5) V jakém typu zařízení pracujete?

1. školském
2. nestátní neziskové organizaci
3. jiné.....

7) Mají děti povědomí o svých právech?

1. ano
2. spíše ano
3. nevím
4. spíše ne
5. ne

8) Jak byste ohodnotil/a úroveň znalostí dětí v oblasti jejich práv?

1. výborná
2. spíše dobrá
3. průměrná
4. spíše špatná
5. velmi špatná

9) Jaký je Váš názor na potřebnost zvyšování právního povědomí dětí?

1. děti mají právní povědomí dostatečné, není třeba zvyšovat
2. děti mají právní povědomí spíše dostatečné
3. děti mají právní povědomí průměrné
4. děti mají právní povědomí spíše nedostatečné
5. děti mají právní povědomí nedostatečné, je třeba zvyšovat

10) Myslíte si, že mají děti zájem o svá práva?

1. ano
2. spíše ano
3. nevím
4. spíše ne
5. ne

11) Od kolika let by mělo být dítě, dle Vašeho názoru, seznamováno se svými právy? (vypíšte prosím)

.....

12) V jakých oblastech byste doporučil/a zvyšování právního povědomí? (vypíšte prosím)

.....
.....
.....

13) Kde děti, dle Vašeho názoru, čerpají nejvíce informací o svých právech?

1. doma (v rodině)
2. ve škole
3. z televize
4. z internetu
5. z knih
6. jinde (vypíšte prosím kde).....

14) Jakým způsobem seznamujete ve Vašem zařízení děti s jejich právy?

.....
.....
.....

14) Myslíte si, že je ve školní výuce věnován dostatek času otázkám, které se týkají dětských práv?

1. ano
2. spíše ano
3. nevím
4. spíše ne
5. ne

16) Jaké klady vidíte v tom, že je dítě seznamováno se svými právy? (vypište prosím)

.....
.....
.....

17) Vidíte nějaké zápory v tom, že je dítě seznamováno se svými právy? (vypište prosím)

.....
.....
.....

18) Vidíte nějaká rizika v nedostatečném právním povědomí dětí?

1. ne
2. ano (vypište prosím jaké/á)

.....
.....
.....

19) Ve kterých oblastech práv vidíte u dětí NEJVĚTŠÍ nedostatky? (vypište prosím)

.....
.....
.....
.....

20) Ve kterých oblastech dětských práv mají podle Vás nejvíce znalosti? (vypište prosím)

.....
.....
.....
.....

21) Jakými dalšími způsoby by se dalo zvyšovat právní povědomí dětí? (vypište prosím)

.....
.....
.....
.....

22) Znáte některé projekty, které se zabývají zvyšováním právního povědomí dětí?

1. neznám
2. znám, ale nevím název
3. znám (vypište prosím)

.....
.....

23) Myslíte si, že je dostatek mimoškolních projektů, které by se zabývaly zvyšováním právního povědomí dětí?

1. ano
2. spíše ano
3. nevím
4. spíše ne
5. ne

24) Znáte některé z organizací, které se zabývají dětskými právy?

1. neznám
2. znám, ale nevím název
3. znám (*vypište prosím*)

.....
.....

25) Jaká je, dle Vašeho názoru nabídka možností zvyšování právního povědomí dětí v Jihočeském kraji?

1. výborná
2. spíše dobrá
3. průměrná
4. spíše špatná
5. velmi špatná
6. nevím

26) Uvítal/a byste nějaké další vzdělávání v oblasti dětských práv?

1. ano (*Jaká forma by pro Vás byla nejvíce účinná? Vypište prosím*)

.....
.....

2. spíše ano (*Jaká forma by pro Vás byla nejvíce účinná? Vypište prosím*)

.....
.....

3. nevím
4. spíše ne
5. ne

Děkuji za vyplnění.